

Pohľady

Z OBSAHU:

**SLOVENSKÁ
AGENTÚRA PRE
CESTOVNÝ RUCH**

MICHALA
SIVEKOVÁ

**HISTORICKÉ
HOTELY
SLOVENSKA**

**KLUBOVÉ
VEČERY**

JÁN BUDAJ
KATARÍNA
FELDEKOVÁ
ISLAND

**DIVADLO
ZAKÁZANÉ
UVOĽNENIE**

**MIROSLAV
CIPÁR
80. VÝROČIE
NARODENIA**

**CESTOPIS
IRÁN
KRAJINA
S ČIERNYM
ZÁVOJOM**

**650 ROKOV
VIEDENSKEJ
UNIVERZITY**

O ANKETÁCH

Lauter Ausländer

Afrikanergasse, **Akkon**platz, **Argentinier**straße, **Basler** Gasse, **Bayern**gasse, **Belgrad**platz, **Braunschweig**gasse, **Brünner** Straße, **Deutsch**straße, **Dresdner** Straße, **Englisch-Feld**-Gasse, **Europa**platz, **Franzosen**graben, **Friesen**platz, **Gonzaga**gasse, **Göteborg**gasse, **Griechen**gasse, **Hamburger**straße, **Hannover**gasse, **Havanna**weg, **Helgoland**gasse, **Holland**straße, In der **Krim**, **Jerusalem**gasse, **Kelten**gasse, **Korsen**weg, **Leipziger** Straße, **Letten**weg, **Liechtenstein**straße, **Lothringer**straße, Rosa-**Luxemburg**-Gasse, **Marburg**gasse, **Marathon**weg, **Marokkaner**gasse, **Masuren**weg, **Meraner** Weg, **Mexiko**platz, Am **Modena**park, Große **Mohren**gasse, **München**straße, **Nordpol**straße, **Novara**gasse, **Ödenburger** Straße, **Pariser**gasse, **Passauer** Platz, **Prager** Straße, **Preßburger** Gasse, **Römer**gasse, **Sachsen**platz, **Savoyen**straße, **Schotten**ring, **Schweden**platz, **Schweizer**-Garten-Straße, **Siebenbürger**straße, Schwarzspanierstraße, **Steinamanger**gasse, **Stockholmer** Platz, **Südtiroler** Platz, **Tabor**straße, **Triester** Straße, **Türken**straße, **Ungar**gasse, **Upsala**weg, **Venediger** Au, **Weimarer** Straße

Lauter Wiener

Quelle: Wiener Integrationsfond

V roku 1997 navrhol novinár a spisovateľ Oliver Lehmann mestu Viedeň tento plagát a neskôr ho ponúkol Viedenskému integračnému fondu, ktorý dal vytlačiť 1000 kusov. Jeden z nich sme nedávno objavili na MA 17 – West. Na plagáte sa uvádza 65 názvov viedenských ulíc – 65 „cudzincov“, medzi ktorými sú nielen rôzne národnosti, ale aj mestá a regióny, zastúpené sú štyri kontinenty. Ďalšie názvy pripomínajú korene dunajskej monarchie alebo sú odvodené od názvu cieľa svojho smerovania. Plagát je vyjadrením multikultúrnej tradície Viedne.

Im Jahr 1997 hat der Journalist und Schriftsteller Oliver Lehmann dieses Plakat für einen Wettbewerb der Stadt Wien entworfen und später dem Wiener Integrationsfonds angeboten. Der Fonds ließ 1000 Plakate anfertigen. Eines davon haben wir im MA 17 – West gefunden. Auf dem Plakat sind 65 Straßennamen – 65 „Ausländer“ vermerkt, unter denen sich verschiedene Nationen, aber auch Städte und Regionen sowie vier Kontinente entdecken lassen. Einige Namen erinnern an die breitgefächerten Wurzeln der Donaumonarchie oder sind entsprechende Richtungsangaben. Das Plakat symbolisiert die multikulturelle Tradition Wiens.

Redakcia

Obsah

- 4 SLOVENSKO A CESTOVNÝ RUCH**
HISTORICKÉ HOTELY SLOVENSKA
POD HRADNÝM BRALOM
V BÝVALEJ ORANŽÉRII | *Ingrid Žalneva*
- 10 JÁN BUDAJ** TVÁR NEŽNEJ REVOLÚCIE
 NA SLOVENSKU | *Vlado Mlynár*
- 11 ZAKÁZANÉ UVOĽNENIE** V PRIAMOM PRENOSE
 DIVADLA ASTORKA | *Ingrid Fux*
- 12 JÁN ŠTRASSER** RÁD SA PÝTAM,
 RÁD ODPOVEDÁM | *Dado Nagy*
- 15 FELDEKOVÁ** SPIEVA FELDEKA
 POÉZIA AKO PIESEŇ | *Ingrid Fux*
- 16 IRÁN** KRAJINA S ČIERNYM ZÁVOJOM | *Ingrid Žalneva*
- 20 MIROSLAV CIPÁR** MAĽUJEM LEN TO, ČO NEVIDÍM |
 80. VÝROČIE NARODENIA | *Martina Víglaská*
- 22 SPRÁVY ZO SOVY** | DETSKÁ STRÁNKA | *Elena Mandik*
- 24 650 ROKOV VIEDENSKEJ UNIVERZITY** SLOVENSKE
 OSOBNOSTI NA PÔDE UNIVERZITY | *Jana Gregor-Rogler*
- 27 VIEDENSKÁ UNIVERZITA DNES**
- 28 ANKETY – PRIESKUM VAŠICH NÁZOROV** | *Vlado Mlynár*
- 29 MINULÉ** PODUJATIA
- 30 PREZENTÁCIE ANTOLOGIE**
DIE SCHÖNE, KALTE FREIHEIT | *Ingrid Žalneva*
- 31 CESTA DO STREDU ZEME** | *Jozef Macura*

POĎAKOVANIE

Ďakujeme všetkým členom a priaznivcom Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku, ktorí v minulom roku podporili činnosť spolku, a tým aj vydávanie časopisu Pohľady členským alebo iným finančným príspevkom. Poďakovanie patrí tiež tým, ktorí nás podporujú aj v tomto roku.

Ak aj vy chcete podporiť naše aktivity, bankové údaje nájdete na zadnej strane časopisu.

Výbor RSKS a redakcia Pohľadov

Milí čitatelia Pohľadov!

Zdá sa mi, ako by to bolo len pred pár mesiacmi, keď som spracovávala príspevok k 25. výročiu Pohľadov. Ani sme sa nenazdali a na titulnej strane máme opäť okrúhle číslo – XXX. ročník!

Zakaždým, keď spolu s grafikom Gabom odvezieme časopisy na poštu, vyprevádzam ich pohľadom a rozmyšľam, koľko z tých odoslaných kusov skončí v rukách čitateľa, ktorý si ich aj prečíta alebo aspoň prelistuje. Niekoľko Pohľadov sa nám vždy vráti, sú dokrčené, špinavé alebo s natrhnutými stranami – jasný dôkaz o tom, že prekonali neľahkú cestu. Minule sa nám takto vrátilo jedno číslo až z ďalekej Kanady!

Veľmi nás vždy poteší, keď sa k nám dostane ohlas od vás, čitateľov. Pravidelne sa nám ozýva pán Z. G. Meško, ktorému posielame náš časopis až do Ameriky, alebo tiež pán, ktorý si Pohľady chodí čítať do Univerzitnej knižnice v Bratislave a vždy potom zavolá do spolku, aby zhodnotil, čo sa mu páčilo a čo nie. Naposledy sa mu nevidelo, že som stále kritická voči Slovensku, tak dúfam, že ho poteší, že v tomto čísle prinášame zo Slovenska témy, ktoré vyznievajú pozitívne.

Začiatkom roka sme tiež dostali mail od dlhoročného novinára a teoretika žurnalistiky, profesora Andreja Tušera, v ktorom o.i. napísal: „Dovoľujem si poďakovať sa za posielanie vášho časopisu. Mám z neho vždy veľkú radosť, lebo vidím, aký pokrok postupne nastáva v jeho úrovni – obsahovej i formálnej. Viem to posúdiť, pretože ho sledujem pár desaťročí a sám som bol z pozície pedagóga na Katedre žurnalistiky Univerzity Komenského pri jeho určitom formovaní, ešte za čias pána Hrabovca. No a tiež ho využívam pri výučbe na Fakulte masmédií Paneurópskej vysokej školy v Bratislave, kde okrem iného prednášam predmet Systém a typológia médií.“

Na záver by som sa chcela touto cestou poďakovať všetkým spolutorcom Pohľadov, ale aj vám – čitateľom – za vašu priazeň, ktorá je pre nás tou najlepšou motiváciou pri tvorbe ďalších čísiel.

Ingrid Žalneva

SLOVENSKO A ČES

Slovenská agentúra pre cestovný ruch (SACR) pôsobí v Rakúsku od roku 2003. Za tento čas vystriedala vo Viedni už niekoľko adries, v súčasnosti sídli na Opernringu, v administratívnej budove priamo oproti Štátnej opere. Koncom februára sme sa tu – v kancelárii s výhľadom na viedenský svätostánok klasickej hudby – stretli so zástupkyňou SACR pre Rakúsko Bc. Michalou Sivekovou, aby sme jej položili niekoľko otázok o rozvoji slovenského cestovného ruchu.

Kedy vznikla SACR a čo je jej hlavnou úlohou?

SACR bola založená 1. septembra 1995. Je to nezisková organizácia, patrí pod ministerstvo – spočiatku hospodárstva, potom kultúry a v súčasnosti pod Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, ktorá podporuje domáci i zahraničný cestovný ruch. Svoje zastúpenie má vo Viedni, Varšave, Budapešti, Moskve, Berlíne a Prahe, v Rakúsku od 12. februára 2003.

Úlohou SACR je zviditeľnenie Slovenska, jeho reprezentovanie v oblasti cestovného ruchu, poskytovanie informácií jednak pre cestovné kancelárie, ale tiež pre individuálnych turistov. Veľmi úzko spolupracujeme s médiami, vytvárame či už platené inzercie, alebo PR-články, poskytujeme fotografie. Vydávame vlastné prospekty, ale aj spolupracujeme s jednotlivými krajinami, regiónmi a mestami na Slovensku, ktoré majú svoje propagačné materiály, tie sa snažíme poskytnúť pre rakúsky trh, i keď sú väčšinou v angličtine. Mladým turistom to nerobí problém, ale staršia generácia chce radšej prospekty v nemčine. Minule tu bol jeden pán a povedal, že to nevedí, pretože vnučka mu to preloží (smiech). V rámci našej hlavnej úlohy robíme po Rakúsku tzv. roadshow, prezentácie, stretnutia, ako aj galavečery a letné festivaly (Sommerfest) v hlavných mestách spolkových krajín.

Odkedy pôsobíte ako zástupkyňa SACR v Rakúsku a ako ste sa ocitli vo Viedni?

Pracovala som desať rokov pre českú centrálu cestovného ruchu, z toho sedem rokov v Bratislave a tri roky tu vo Viedni. V SACR sa nejakou cestou dozvedeli, že tu majú človeka z fachu, a keď Česi zavreli zahraničné zastúpenie vo Viedni a v Prahe akurát odchádzala kolegyňa na materskú dovolenku, tak som dostala ponuku ísť robiť do Prahy. Po dlhšom zvažovaní som to miesto prijala, pracovala som tam osem mesiacov a bolo to veľmi príjemné, lebo v Prahe mám polovicu rodiny, takže sme sa mohli stretávať. Potom som dostala ponuku prevziať zastúpenie vo

Foto: Ingrid Žalneva
Zástupkyňa SACR Bc. Michala Siveková vo svojej kancelárii priamo oproti Viedenskej štátnej opere

Viedni. Vôbec som neváhala, už len z toho dôvodu, že ľudí vo Viedni som poznala. Aj keď som odišla z českej centrály, ostala som s nimi v kontakte, evidovala som všetky ich akcie a aktivity, ktoré ma stále lákali. Okrem toho som sa vlastne vrátila domov, keďže som z Bratislavy. Denne pendlujem hore-dolu: ráno do Viedne a poobede alebo večer zase naspäť do Bratislavy. Nemčinu mám tiež rada, proste je mi to tu také blízke. Vo Viedni som od 1. januára tohto roku.

Ak je spolupráca medzi Slovenskom a Rakúskom v oblasti cestovného ruchu? V čom je pre vás inšpirujúci rakúsky manažment?

Spolupráca je veľmi dobrá a úzka. V Rakúsku funguje úžasné združenie Corps Touristique Austria, veľmi ľutujem, že také niečo na Slovensku, ba dokonca ani v Prahe nie je. Združenie zastrešuje všetky zahraničné zastúpenia jednotlivých krajín, ktoré tu pôsobia v oblasti cestovného ruchu, my si platíme nejaký poplatok, čo je symbolická suma na to, aké benefity a plusy z toho máme. Keď sama zorganizujem nejakú tlačovku alebo prezentáciu, tak príde 20 – 30 ľudí, ale keď takúto prezentáciu urobíme desiat, potom príde aj desaťkrát viac ľudí a hneď to má inú váhu a hodnotu. Zároveň sa nám podstatne znížia náklady, lebo je rozdiel, či priestor platím len ja, alebo všetci desiat. A hoci sme takpovediac konkurenti, predsa len to dobre vyzerá, že aj spolupracujeme. Všetky zastúpenia majú dnes obmedzené rozpočty, napríklad výstavu nemôžeme organizovať sami. Corps Touristique sa však zúčastní na výstave, spraví pultíky pre jednotlivé krajiny, takže aj my sme prezentovaní, no nemusíme platiť prenájom za celý stánok o rozmeroch 9 m², ale len časť

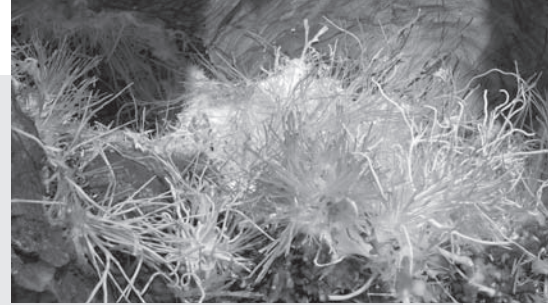
toho spoločného priestoru. Bol to naozaj výborný nápad založiť takéto združenie, lebo to funguje fakt výborne. Takže našu úlohu – informovať o zaujímavých cestovných ponukách v danom roku, prípadne oboznamovať s novými destináciami alebo upozorňovať na pripravované podujatia – praktizujeme aj prostredníctvom Corps Touristique.

Majú zahraniční návštevníci záujem o Slovensko a koľko turistov z Rakúska navštevuje ročne našu krajinu?

Za ostatné roky boli čísla v cestovnom ruchu, žiaľ, skôr klesajúce než stúpajúce, aj preto sa snažíme cestovný ruch ešte viac podporovať a hľadať nové možnosti na lepšie prezentovanie našej krajiny, aby sme na Slovensko turistov znovu prilákali. Najviac k nám chodia Česi, veľa návštevníkov prichádzalo aj z Ruska, hlavne do Vysokých Tatier, teraz to však pre ukrajinskú krízu klesá. Pokiaľ ide o návštevníkov z Rakúska, za celý rok 2014 ešte nemám úplné čísla (rozhovor sa uskutočnil vo februári – pozn. redakcie), ale mám informácie za prvých deväť mesiacov roku 2014: z Rakúska prišlo cca 50 tisíc turistov, ktorí u nás prenocovali aspoň jednu noc. Nie sú v tom teda zaevidovaní jednodňoví návštevníci, ktorí cestujú vlakom, autobusom alebo loďnou dopravou, mimochodom, tá je veľmi obľúbená. V predchádzajúcom roku 2013 to bolo 74 tisíc osôb a vyše 150 tisíc prenocovaní. Podľa štatistik dopravcov prepravujúcich jednodňových návštevníkov sa návštevnosť pohybuje až medzi 600 – 800 tisíc. Rakúšania sú trochu konzervatívni, resp. ešte stále majú nejaké obavy, dosť často som sa tu stretla s ľuďmi, ktorí ešte vôbec neboli na Slovensku! Ale postupne ho už začínajú objavovať.

TOVNÝ RUCH

Detail z Ochtinskej aragonitovej jaskyne

Akí sú teda hostia z Rakúska, ktorí prichádzajú na Slovensko, a o ktoré destinácie je najväčší záujem?

Rakúšania veľmi obľubujú víno a gastronómiu, ale aj kultúru a tiež termálne kúpele. Maďari v Rakúsku stále prezentujú svoje kúpeľníctvo, ale u nich je to skôr wellness, zatiaľ čo my môžeme ponúknuť vyslovene liečebné kúpele s liečebnými procedúrami. Oddych a wellness poskytujú dnes už v každom lepšom hoteli. Rakúšania sú gurmáni, vyhľadávajú aj slovenskú kuchyňu, navštevujú reštaurácie a iné gastronomické zariadenia aj v spojitosti s kultúrnym zážitkom, akým býva často opera v Národnom divadle. Ku gastronómii patrí aj víno, Rakúšania sú hrdí na svoje vína, ale radi ochutnajú aj iné. Obľubujú golf, v okolí Bratislavy máme k dispozícii dobré golfové ihriská. Bratislava je vo všeobecnosti obľúbenou destináciou pre rakúskych turistov, je to pre nich taká menšia Viedeň, radi si tu dajú kávičku, posedia alebo sa poprechádzajú po nábřeží či pešej zóne, zídu za kultúrou. Pribúdajú však požiadavky, keď sa hostia z Rakúska chcú doslova vyhnúť Bratislave a chcú navštíviť napríklad len Tatry a Spiš. Pokiaľ ide o vek, viac k nám chodia starší ľudia – dobrým lákadlom je to, že všetci seniori

Nehovorím, že všetci návštevníci musia byť absolútne spokojní, charakter každej národnosti je iný, Česi sú svojskí, Rakúšania zas konzervatívni a dosť netrpezliví, radi sa sťažujú... Takže treba NEDAŤ im možnosť, aby sa sťažovali, ale snažiť sa poskytnúť im hneď nejakú inú alternatívu. Našťastie sú už u nás takíto podnikatelia, ktorí sa vedú veľmi rýchlo obracať, vedú hľadať a aj nájsť tie alternatívy. Ešte nie všade sú však takto pohotoví, nie vždy vedú správne zareagovať. Pritom to nie je vždy len o financiách. Je to predovšetkým o ľuďoch. Niekedy by stačil len príjemný pohľad, príjemný úsmev na recepcii... Keď príde hosť a na recepcii uvidí zamračenú slečnu alebo pána, tak ho nezaujímá, či ich tlačia topánky alebo dostali nepriaznivú informáciu z vedenia. Nie, hosť príde a on je tam pán! A toto ešte na Slovensku treba dosť trénovať. Veľkú výhodu vidím v tom, že veľa Slovákov dnes študuje v zahraničí alebo sa tam dostane hneď po škole. Vidia, ako to tam funguje, tak je ľahšie zobrať si príklad, keď to človek zažije, ako keď to má mať len naučené. Takže tam dostanú zahraničnú školu nielen odbornú, ale aj životnú. Tieto problémy, samozrejme, nie sú v každom zariadení na Slovensku, určite sa to lepšie, ale ešte nám to chvíľku potrvá...

máme vyše 6000 jaskýň, z toho 18 aktuálne prístupných pre verejnosť a nájdú sa medzi nimi naozaj skvosty. Zaujímavé sú určite aj cyklotrasy, 700 km je len na Liptove, stále sa budujú nové či už vo Vysokých aj Nízkych Tatrách, Karpatoch atď., – aktuálne je to okolo 12 tisíc kilometrov, to by som tiež určite odporučila. Dobre spracované a označené trasy máme aj pre lyžiarov na bežkách. Lyžiarske strediská sa stále inovujú a rozrastajú od sezóny k sezóne, dávajú sa nové lanovky, sedačky s vyhrievanými sedadlami a pod. Odporúčam aj Slovenský raj – lúky, lesy, turistické chodníčky v týchto lesoch, kde príroda stále pôsobí, ako by bola ešte nedotknutá. Rakúšania obľubujú kemping, veľmi veľa si už u nás pýtalo zoznam kempov... Určite by sme potrebovali viac spropagovať naše pamiatky UNESCO, či už drevené kostolíky alebo našu ľudovú kultúru, folklórne festivaly... Rakúšania milujú klasické kroje, pre nich je to slávnostný odev, a u nás na Slovensku čo kraj, čo dedina, to iný kraj, a ešte k tomu iný je slávnostný a iný denný-pracovný. Naše kroje by tiež mohli upútať hostí zo zahraničia, veď sú tak vypracované, farebné, niekde odhalujú viac, inde menej, majú rôznu dĺžku sukne, ozdoby vo vlasoch a pod. Takže je toho ešte veľmi veľa, čo sa dá objavovať a obdivovať... A napokon, keďže Rakúšania sú takí tradiční a konzervatívni a majú radi vyšší štandard, tak máme združenie historických hotelov na Slovensku, kde sú troj- až päťhviezdičkové zariadenia, poskytujúce vyššiu úroveň hotelierstva a navyše ešte aj atmosféru historického prostredia. Ale dobré hotely sa už na Slovensku nájdú aj inde...

Ďakujeme za rozhovor, prajeme vám veľa úspechov na vašom novom poste a čitateľom odporúčame navštíviť stránku www.slovakia.travel, kde možno nájsť informácie v rôznych jazykových mutáciách (slovenčina, angličtina, nemčina, ruština, maďarčina a poľština). ■

Slowakische Zentrale für Tourismus (Slovenská agentúra pre cestovný ruch – SACR) ist eine staatliche Organisation, die neben dem Marketing Informationen über die Möglichkeiten des Tourismus in der Slowakei bietet. Sie bewirbt die Slowakei als touristisches Zielland, nimmt beispielsweise an internationalen Ausstellungen und Tourismusmessen teil, trägt zur Bildung eines positiven Images der Slowakei im Ausland bei und unterstützt den Verkauf touristischer Produkte der Slowakischen Republik. SACR hat in Wien eine offizielle Vertretung. Seit Januar 2015 ist Bc. Michala Sivekova die Geschäftsführerin der österreichischen Zweigstelle. An einem Besuch in der Slowakei interessierte Personen können sich in fünf Sprachen (darunter Deutsch) im Portal Slovakia.travel informieren.

Bratislava patrí k najnavštevovanejším destináciám zahraničných turistov

nad 62 rokov, t.j. aj zahraniční návštevníci, majú bezplatnú vlakovú dopravu. Keď pricestujú do prvej vlakovej stanice na našom území a preukážu sa preukazom, potom dostanú špeciálnu kartičku, ktorá ich oprávňuje získať lístok za nulovú hodnotu, t.j. môžu cestovať zadarmo. Je to síce ešte novinka, ale zatiaľ sa zdá, že to bude mať úspech.

V čom vidíte ešte rezervy v rozvoji cestovného ruchu na Slovensku, čo by bolo treba zlepšiť?

V prvom rade by sme si mali uvedomiť, že bez cestovného ruchu sa nezaobídeme, je to najväčší tok financií. Mali by sme myslieť na to, že keď budú spokojní hostia, tak sa k nám budú s obľubou vracáť aj mnohonásobne a odporúčia Slovensko aj svojim známym. Preto im musíme vytvoriť podmienky, aké si vyžadujú, a hlavne sa musíme na hostí tešiť, lebo bez nich my nemôžeme existovať.

Keď sme nedávno urobili na našej webstránke anketu, čo by naši členovia odporučili zahraničným turistom navštíviť na Slovensku, jednoznačne zvíťazili Vysoké Tatry. Čo zvyknú odporúčať vy?

Ja som Bratislavčanka, na Bratislavu nedám dopustiť, ale samozrejme viem, že Bratislava nie je celé Slovensko (smiech), ale je určite pekné začať alebo končiť Bratislavou. Slovensko je celoročná destinácia, okrem mora môžeme ponúknuť všetko, aj keď musím povedať, že v Podhájskej máme tak trochu aj more – je tam termálny prameň, ktorý je slaný! Okrem tradičných cieľov, ako Tatry, Spiš a kúpele, máme na Slovensku veľmi zaujímavé miesta, o ktorých sa ani veľa nevie. Napríklad je to Ochtinská aragonitová jaskyňa – také sú iba tri na svete!, pritom tie ostatné dve až v Južnej Amerike! Návšteva tejto jaskyne stojí za to, je to nádherné a úplne iné než tie tradičné stalaktity a stalagnity. Na Slovensku

Ingrid Žalneva

HISTORICKÉ HOTE

Koncom januára sa v Slovenskom inštitúte konala prezentácia hotelov Slovenska, ktoré poskytujú ubytovacie služby v starých, zrekonštruovaných historických budovách. O tejto zaujímavej téme sme sa rozhodli porozprávať s prezidentom Asociácie historických hotelov Slovenska **PhDr. Jánom Svobodom**, a to priamo v secesnej kaviarni trenčianskeho hotela Elizabeth, ktorý tiež patrí do tejto asociácie.

Pri vchode do vášho hotela visia tri rôzne tabuľky, hlásajúce príslušnosť k rôznym hotelovým asociáciám. Mohli by ste nám na úvod vysvetliť, o aké združenia ide?

Hlavnou asociáciou sú *Historické hotely Európy (Historic Hotels of Europe)*, čo je vlastne združenie národných asociácií, akou sú aj *Historické hotely Slovenska*. Rakúšania si založili vlastnú asociáciu *Schlosshotels Herrenhäuser*, nie sú v nej však združené len rakúske hotely. Oni to totiž poňali ako historické územie Rakúsko-Uhorska, a tak sú v tejto asociácii aj hotely z Česka, Slovenska, Chorvátska, Maďarska, ako aj dva slovenské hotely – jedným z nich je náš hotel Elizabeth. Takže my sme členmi asociácie *Historické hotely Slovenska*, ale z marketingového hľadiska zároveň aj rakúskej asociácie *Schlosshotels Herrenhäuser*, pretože oni robia vlastné kampane a svojimi kanálmi oslovujú klientov. Spoločne sme potom členmi európskej asociácie, v ktorej je momentálne zastúpených dvadsaťdva krajín z celej Európy. Vznikla v roku 2005 a Slovensko sa stalo jej členom pred piatimi rokmi. Aktuálne združuje vyše 550 hotelov, najpočetnejšie zastúpenie majú jednoznačne Rakúšania, keďže tam je aj najdlhšia tradícia. V asociácii je vyše 100 rakúskych historických hotelov, t.j. takmer jedna pätina z celkového počtu. Sídlo asociácie je v Paríži. Na čele je päťčlenný manažérsky tím, board, ktorý sa pravidelne stretáva, a potom dozorná rada, ktorej členmi sú prezidenti národných asociácií. Stretávame sa dvakrát do roka – na jar a na jeseň. Jesenné stretnutie je z určitého pohľadu dôležitejšie, pretože sa na ňom vždy vyhlasujú európske ceny. Mali sme šťastie, že posledné stretnutie bolo u nás na Slovensku – historicky prvýkrát vo východnej Európe. Zároveň to bolo pre nás o to krajšie, že sa nám podarilo získať ocenenie za najlepší zákaznicky servis.

Aké podmienky musí spĺňať hotel, aby bol zaradený do kolekcie historických hotelov? Základnou podmienkou je, že budova by mala mať minimálne päťdesiat rokov. Pritom ale nie je rozhodujúce, či po celý čas slúžila

ako hotel, väčšinou ide o staré meštianske domy alebo bývalé poľovnícke zámočky na vidieku. Na Slovensku máme veľa kaštieľov a v ostatných rokoch je veľký trend, že sa prerábajú na ubytovacie zariadenia. V asociácii máme napríklad hotel až s 250-ročnou históriou, pričom pôvodne to bol meštiansky dom, alebo vyše 200-ročný Pých Castle v Hermanovciach, bývalý poľovnícky zámoček, ktorý bol zrekonštruovaný na hotel len pred 10 rokmi. Na druhej strane sú tu hotely, ktoré poskytujú ubytovacie služby nepretržite vyše 100 rokov (oba tatranské Grandy, náš hotel Elizabeth). Hlavnou pointou však je, ako hovorí náš slogan: *A story to tell*, teda že s históriou toho miesta by mal byť spojený aj nejaký príbeh. Ale sú aj výnimky, napríklad

hotel *Mikulášska chata* v Demänovskej doline v Nízkych Tatrách, ktorý má len 50 rokov, ale je unikátny tým, že je to posledný hotel v Jasnej, ktorý reprezentuje typickú, originálnu tatranskú architektúru.

Kto rozhoduje o tom, či bude hotel zaradený do asociácie a ako prebieha výber?

Vo väčšine prípadov požiada hotel o členstvo v asociácii. My potom urobíme „mystery shopping“ alebo oficiálnu návštevu zariadenia, čiže pozrieme sa, ako naozaj funguje, či spĺňa požiadavky, zoznámime sa s jeho príbehom a históriou. Samozrejme, hotel musí spĺňať určitý štandard kvality, čo sa týka personálu a vybavenia. Nemusia to ale byť len hotely s najvyšším počtom hviezdíčiek, máme

Foto: Ingrid Žalneva

Prezident Asociácie historických hotelov Slovenska PhDr. Ján Svoboda

Foto: Marketing boutique hotel Hviezdoslav

LY SLOVENSKA

dokonca aj zariadenia, ktoré sa nedajú kategorizovať, napríklad v Rakúsku je členom aj Hotel Burg Oberranna, ktorý funguje len štyri mesiace v roku. Tým, že je to zámok, resp. zrekonštruovaná zrúcanina, je to špecifické ubytovanie, ktoré nie je zaradené do hotelovej kategórie. Štandard služieb tam však musí byť zachovaný, aj keď funguje iba sezónne. Každý hotel sa posudzuje individuálne. Komisia potom navrhuje prezídium, či hotel prijať, alebo neprijať. Vo väčšine prípadov je to tak, že hotel síce prijímame do asociácie, ale mnohokrát s pripomienkami na vylepšenie. Hotelu napíšeme akceptačný list, že súhlasíme so vstupom do asociácie s týmito podmienkami a on sa zaviazne, že odstráni nedostatky. Hotely to neberú ako negatívnu kritiku, ale ako konštruktívne podnety, ktoré ho posunú niekam dopredu. O postupe rozhoduje prezídium národnej asociácie a týmto prijatím sa potom automaticky stáva členom európskej. Hlavná zodpovednosť je na nás, a preto sa aj stáva, že niektoré hotely sme neprijali, jednoducho nespĺňali dané požiadavky, alebo sme ich prijali až na druhýkrát. Nechceme prijímať naraz veľa hotelov počas roka, keď pribudne 1 - 2, to je fajn. Občas niektorý hotel po rokoch z asociácie vystúpi - z rôznych príčin, napr. že dôjde k predaju alebo ukončí svoju činnosť. Už aj my sme navrhli hotelu, či by nemal záujem vstúpiť do asociácie, pretože z geografického hľadiska by sa nám hodil do našej siete, aby sme zaplnili mapu Slovenska. Samozrejme, aj vtedy platia všetky podmienky a musí spĺňať štandard kvality, v tom sa nedá urobiť výnimka.

Kolko členov má slovenská asociácia a majú hotely záujem o členstvo?

Zakladajúcich hotelov bolo päť, dnes ich máme štrnásť a pripravené sú ďalšie nové akvizície. Záujem o členstvo je, i keď mnohokrát nie je až taký markantný, akoby sme možno očakávali. Na rozdiel od Rakúska máme problém s tým, že na Slovensku je veľmi veľa ľudí, ktorí zrekonštruovali historické pamiatky na hotely a podnikajú v hotelovom biznise, ale pritom nie sú z brandže a nevedomujú si pozitíva spoločnej marketingovej stratégie. Preto sa vstupe do asociácie bránia, považujú to za vyhodnené peniaze, zmarený čas a energiu. A to len preto, že si to nedokážu skalkulovať, lebo tomu nerozumejú. Prítom podmienky na vstup vôbec nie sú nejaké náročné, ja pôsobím v tejto oblasti už dlho a myslím si, že tá pridaná hodnota je výrazne niekoľkonásobne vyššia.

Aké výhody teda prináša členstvo v asociácii?

Výhod je hneď niekoľko. Účelom asociácie je, že sa pravidelne stretávame, vymieňame si informácie a vzájomne si radíme a pomáhame. Robíme napríklad aj interné školenia pre personál, zamerané na housekeeping alebo na gastronómiu, obsluhu, marketing, obchod atď. Veľmi dôležitá je tiež spoločná marketingová

propagácia - napr. brožúra, ktorú vydávame na Slovensku, je jediným oficiálnym materiálom, ale putuje na všetky veľtrhy cestovného ruchu od Číny, cez Londýn, Berlín, Viedeň, Budapešť, Krakov atď. Distribuuje ho Slovenská agentúra pre cestovný ruch, ktorá je našou partnerskou organizáciou. Zároveň sa pod hlavičkou Historických hotelov Slovenska pravidelne zúčastňujeme aj na iných tematických veľtrhoch, napr. svadobných, kde tiež zabezpečujeme spoločnú propagáciu našich zariadení. Máme aj vlastnú mediálnu poradkyňu. No a v konečnom dôsledku je to samozrejme sila značky Európskej asociácie historických hotelov - hotel sa jednoducho zaradí medzi 550 top zariadení v Európe.

Vo vašej brožúre uvádzate, že asociácia predstavuje to najlepšie, čo môžu ponúknuť unikátne hotely v historických budovách. Mohli by ste pojem „to najlepšie“ konkretizovať?

Určite je to napríklad unikátny dizajn, prostredie, v ktorom sa hotel nachádza. Už len tým, že prídete do budovy, ktorá dýcha nejakou atmosférou, históriou, nejakým príbehom, tak to už je veľký rozdiel oproti klasickému, sterilnému, sieťovému hotelu. Ďalej je to osobný prístup k zákazníkovi - tým, že pravidelne preškoľujeme zamestnancov, tak komunikácia je na inej úrovni ako v bežnom, štandardnom zariadení. Unikátnosť je omnoho viac: servis, vysoký štandard kvality služieb, história, atmosféra ambiente...

Áno, súhlasím. No keď pozerám na mapu Slovenska, viaceré z tých hotelov sa nachádzajú v „zastrčených“ lokalitách. Host' sa síce ubytuje v peknom hoteli s atmosférou, ale čo tam môže robiť?

Vo väčšine prípadov sú pozitíva práve v tom, že hotel sa nachádza „v zapadákove“ - cieľom je, aby host' úplne vypol a relaxoval. Netreba byť vždy len v centre nejakej metropoly. V asociácii máme mestské hotely ako náš hotel Elizabeth, máme hotely v kúpeľoch, napr. Most slávy v Trenčianskych Tepliciach, menšie hotely, ktoré sa zameriavajú na špičkovú gastronómiu ako Château Mignon v Dubnici nad Váhom, máme hotel vo vinárskej oblasti - v Modre, alebo napr. Château Bela je naozaj v takej lokalite, ktorá je geograficky dosť ďaleko od Bratislavy, ale je obkolesená vinohradmi, má vlastný systém jazier, bylinkové záhrady... a určite aj práve kvôli tejto lokalite bol zvolený pred tromi rokmi za najromantickejší historický hotel Európy! Jednoducho lokalita je atraktívna tým, že ponúka pokoj a oddych. Je dobre, že v našom združení máme rôzne typy hotelov - horské, mestské, zamerané na gastronómiu alebo vinárstvo. Každý si dokáže prísť na svoje.

Máte zmapovanú aj klientelu?

Klientela je veľmi rôznorodá. Niektorí očakávali, že to budú konzervatívni klienti vo vyššom veku, čo vyhľadávajú ubytovanie

v pamiatkových historických budovách. Pravda je však iná, máme aj veľmi veľa mladých ľudí, najmä ak sa bavíme o produktoch, ako je svadba, tak ja osobne si neviem predstaviť romantickejšie miesto ako na zámku alebo v nejakom kaštieli, to sú úplne ideálne miesta, navyše keď ešte môžete mať obrad vonku na nádvorí. Okrem toho v súčasnosti vyznávačmi wellnesspobytov alebo špičkovej gastronómie nie sú len vekovo starší klienti, ale aj veľa ľudí v produktívnom veku. A máme tiež hotely, ktoré sa zameriavajú na rodiny s deťmi. Čo sa týka návštevnosti podľa krajín, takisto je to veľmi rôznorodé, každý hotel má iný typ klientely, niektoré majú veľa hostí z Veľkej Británie, iné zo severských krajín alebo z Beneluxu a pod.

Moja posledná otázka sa týka rozvoja cestovného ruchu na Slovensku, v čom sú naše chybičky krásy?

To, čo by sme mohli zlepšiť, je určite komunikácia smerom navonok. Nehanbiť sa prezentovať naše zariadenia, naše pamiatky a naše služby, pretože už aj na Slovensku sú zariadenia, ktoré poskytujú naozaj špičkové služby. Dôkazom sú aj medzinárodné hodnotenia. Stačí sa len lepšie prezentovať smerom navonok a nemusíme tvrdiť, že to, čo je slovenské, musí byť zlé. To už dávno nie je pravda, dnes tu máme špičkové reštaurácie a hotely, krásne zrekonštruované pamiatky, netreba sa hanbiť, treba to promovať a treba sa pritom obzerať aj na nové trhy, nielen na tradičné, ako sú Poľsko, Maďarsko a Česko, ale orientovať sa na Benelux, Áziu, ale aj Rakúsko, využiť fantastickú dopravnú dostupnosť... Netreba byť utiahnutí a skromní, treba sa vedieť prezentovať a ono to potom zafunguje. Netreba sa báť ísť dopredu! ■

Členovia Asociácie historických hotelov Slovenska:

Château Bela, Belá
Boutique hotel Hviezdoslav, Kežmarok
Château Mignon, Dubnica nad Váhom
Grandhotel Praha, Tatranská Lomnica
Grandhotel, Starý Smokovec
Hotel Elizabeth, Trenčín
Hotel Villa Nečas, Žilina
Castel Pension a Restaurant, Mierovo
Hotel Mikulášska chata, Jasná
Hotel Most Slávy, Trenčianske Teplice
Hotel Sebastian, Modra
Kaštieľ Mojmírovce, Mojmírovce
Kaštieľ Péchy, Lovecký dom & park, Hermanovce
Park Hotel Kaštieľ Mošovce, Mošovce

Historische Hotels der Slowakei - Die Assoziation wurde im Jahr 2009 gegründet, heute hat sie 14 Mitglieder - Hotels in richtigen Schlössern oder anderen wunderschönen historischen Häusern, die ihren Gästen neben der hohen Qualität der Dienste auch eine einzigartige Atmosphäre bieten. Die Assoziation ist ein Mitglied von Historic Hotels of Europe. Mehr Informationen auf www.historichotelsofslovakia.com

Pod hradným bralom

Asociácia Historické hotely Slovenska má štrnásť členov. Aby sme čitateľov neunúvali len teoretickým opisom ich výnimočnosti, rozhodli sme sa osobne navštíviť dva z nich. Miesto, kde stojí hotel Elizabeth, je naozaj neprehliadnuteľné – priamo pod bralom, na ktorom sa vypína Trenčiansky hrad.

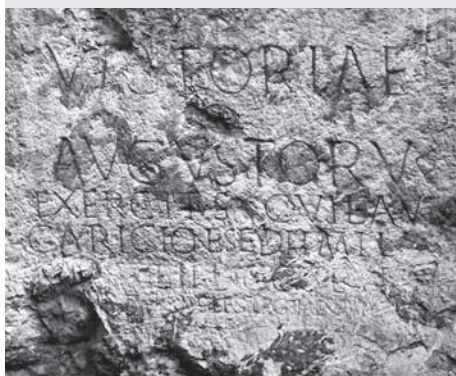
Sedeli sme v kaviarni hotela za nádhernými, obrovskými secesnými oknami a pokračovali v rozhovore s **PhDr. Jánom Svobodom**, ktorý je nielen prezidentom Asociácie historických hotelov Slovenska, ale zároveň aj riaditeľom tohto hotela.

Hotel Elizabeth je jedným z hotelov asociácie. Máte tu veľmi modernú vstupnú halu, v reštaurácii si hostia vyberajú pokrmy z jedálnych lístkov na tabletoch... Neprotirečí to pojmu „historický hotel“?

V asociácii máme aj hotely, ktoré sú prerobené na moderné, avšak musia tam byť zachované určité historické prvky. Náš hotel je toho typickým príkladom. Pred tromi rokmi prebehla obrovská rekonštrukcia, vďaka nej máme dnes modernú lobby, ale je tu zachované pôvodné schodisko, prístup k rímskemu nápisu, kaviareň v secesnom štýle atď. Okrem toho sme pri rekonštrukcii na základe známeho príbehu o Omarovej studni na Trenčianskom hrade dali pre lobby zhotoviť luster, ktorý má vyše 8 metrov, je z krištálu a symbolizuje Fatimine slzy. Priamo pod ním sme vytvorili aj kópiu hradnej studne v presklenej podlahe... Nie je pravidlo, že hotel musí byť úplne v pôvodnom, originálnom stave. Na našom jarnom stretnutí sme bývali vo Walese na zámku zo 16. storočia, ale izby mali ultramoderné interiéry.

Môžete nám priblížiť históriu vášho hotela?

História hotela Elizabeth je úzko spojená s Rakúsko-Uhorskom, v roku 1902 ho dal postaviť barón Armin Popper v secesnom štýle. Jeho zámerom bolo vybudovať zariadenie, ktoré bude konkurovať noblesným viedenským podnikom

Historický nápis na trenčianskom hradnom brale

Hotel Elizabeth s nádhernou kulisou Trenčianskeho hradu

www.hotelelizabeth.sk

obsľuhou aj komfortom. Pôvodný názov bol „Erzsébet Szalo“, po maďarsky Erzsébet je Alžbeta, Popper bol totiž veľkým obdivovateľom cisárovnej Sisi. Pri rozsiahlej rekonštrukcii v rokoch 2010 – 2012 sme zachovali veľa secesných prvkov z pôvodnej budovy. Hotel je zaujímavý aj tým, že nepretržite funguje od roku 1902. Našou najväčšou raritou v rámci Európy je, že priamo z hotela sa dá vidieť najstaršia pamiatka – takmer dvetisíc rokov starý rímsky nápis, ktorý sa nachádza na hradnom brale. Hotel Elizabeth je vlastne jediným miestom, odkiaľ nápis možno uvidieť. Príbeh, ktorý s hotelom súvisí, je známa legenda o Omarovi a Fatime. Rozprávame ho našim klientom, ukážeme im rímsky nápis... Zaujímavou postavou je aj zakladateľ hotela Armin Popper, nielen pre svoj obdiv k cisárovnej Sisi (podľa nej je pomenovaná kaviareň), ale aj tým, že tu otvoril prvé kasíno na Slovensku – dodnes ešte funguje – no barónovi sa stalo osudným, pretože hotel prešiel v kartách... Za socializmu sa hotel volal Tatra, hoci v Trenčíne Tatry nemáme... Mala tu ale sídlo Tatra banka, preto mu ľudia začali tak hovoriť. My sme sa vrátili k pôvodnému názvu, ale už nie v maďarčine – teda Elizabeth.

Hotel Elizabeth sa stal na rok 2015 nositeľom ohodnotenia za najlepší zákaznícky servis historických európskych hotelov. Kto tieto ceny udeľuje a k čomu vás toto ocenenie zaväzuje?

V asociácii sa udeľujú ceny v desiatich kategóriách. Hlasuje široká verejnosť, teda ľudia, ktorí v minulosti hotel navštívili. Následne päťčlenný board európskej asociácie vyberie skupinku top desať a potom v rámci zasadnutia prezídia prebieha tajná voľba. Ešte väčším vyznamenaním,

ktoré zároveň potvrdilo správnosť voľby, bolo to, že účastníci októbrového stretnutia asociácie, ktoré sa uskutočnilo v našom hoteli, odchádzali spokojní. Na Slovensko totiž prišli s rôznymi predsudkami a minimálnymi informáciami o našej krajine. Po stretnutí zmenili názor na Slovensko i na služby u nás poskytované. Samozrejme, že len čo takéto ocenenie získate, verejnosť vás bude veľmi podrobne sledovať a hľadať akýkoľvek detail či chybičku krásy, aby vás mohli poučiť. Ale my si kritiku vážime, pretože vieme, že nás môže posunúť dopredu. Ocenenie nás zaväzuje k tomu, aby sme si ďalej držali vysokú úroveň, ale aj neustále prichádzali s niečím novým. Náš hotel je známy svojou gastronómiou, ako prví sme v tomto regióne zaviedli etnické kuchyne alebo pravidelné nedeľné brunche a pod. Pre skupiny zabezpečujeme dobové stredoveké hostiny priamo na hrade s programom, kde nechýba historický šerm, dobové hry, páli sa z dela a pod.

Predpokladám, že na svojich cestách po Európe uprednostňujete ubytovanie v historických hoteloch. Máte niektorý najobľúbenejší?

Pre mňa majú najväčšie čaro toskánske hotely – veľmi dobre situované v prírode. Ale zapôsobil na mňa aj Wales – bývať v stredovekom hrade je naozaj úžasný zážitok. No ani mestské hotely nie sú na zahodenie, napr. Hampshire Hotel v Amsterdame – nádherný hotel so 100-ročnou tradíciou. Samozrejme, snažím sa vyberať hotely z našej kolekcie, aby som spojil príjemné s užitočným: človek potrebuje niekde bývať, ale zároveň sa pritom môže aj inšpirovať a získať poznatky alebo produkty potom aplikovať aj v našom zariadení. ■

V bývalej oranžérii

Z Trenčína sme sa vybrali ďalej smerom na Dubnicu nad Váhom. Na jej okraji, v romantickom prostredí historického parku sa nachádza Château Mignon, čo po francúzsky znamená drobný, roztomilý zámoček, alebo „hotelík“, ako ho láskyplne nazýva jeho riaditeľka **Mgr. Monika Habšudová**, ktorej sme tiež položili niekoľko otázok.

Váš hotel patrí do asociácie Historické hotely Slovenska. Predpokladám, že podobne ako aj iné hotely z tejto asociácie má aj Château Mignon zaujímavú minulosť?

Niekedy v 17. storočí bola v týchto miestach malá kúria a potom neskôr záhradnícky dom pre záhradníkov, ktorí sa starali o celý park obklopujúci dubnícky kaštieľ, ten vtedy patril rodu Illésházyovcov. V archívnych prameňoch sa zachovalo niekoľko skromných údajov o najstarších záhradníkoch, ktorí takmer celé storočie neúnavne pracovali v „panskej záhrade“ pri kaštieli. Jozef Illésházy dokonca vybudoval nevídanú vec – oranžériu, jednu z najstarších produkčných oranžérií v strednej Európe! Toto zariadenie bolo priekopníckym činom nielen na poli pestovania teplomilných rastlín v našich podmienkach, ale aj jedinečným technickým dielom. Citróny, pomaranče, neskôr ananásy a figy – zdobili pravidelne stoly vzácných kúpeľných hostí v neďalekých Trenčianskych Tepliciach, vyvážali sa do Prešporku, a dokonca aj na cisársky dvor do Viedne. V záhradníckom dome bývali záhradníci až do zániku oranžérie v roku 1937. Tým záhradnícky dom akoby stratil svoju dušu a aj napriek rôznym zásahom a pokusom o rekonštrukciu chátral. Bola tu síce menšia reštaurácia, ale žiadna prístupová cesta, len schody. Každému sa to zdalo neatraktívne, mimo mesta...

Kedy ste osud tohto domu prebrali do svojich rúk a čo sa vám podarilo z neho urobiť?

Môj manžel podniká v stavebnej činnosti, tak sa v roku 2005 rozhodol, že sa do toho pustí, i keď rekonštrukcia bola veľmi náročná, veď

išlo o pamiatkarsky objekt. Musel povybavovať veľa vecí, vybudovať cestu... Našou predstavou bolo vrátiť objektu pôvodnú podobu i filozofiu, teda že to bude reprezentatívny zámoček. To bol náš zámer, a to aj napriek neprajníckym hlasom, ktoré sa pýtali, či sme sa zbláznili alebo že na čo sa to chceme hrať? Avšak práve v tom čase vzniklo v okolí Dubnice a Ilavy veľa firiem, ktoré majú zahraničných konateľov. Títo pravidelne prichádzajú na vizitáciu na Slovensko a potrebujú ubytovanie na úrovni. Začali chodiť k nám a dnes veľakrát aj ľutujeme, že máme len dvanásť izieb... V rámci reštauračných služieb sme sa rozhodli ponúkať trochu lepšiu kuchyňu v regióne. Navyše, nachádzame sa na okraji krásneho mestského parku, ktorý poskytuje priestor na relax a hostom (najmä svadobným) krásny priestor na fotenie. Nachádza sa tu aj vyhlídková veža, pod ktorou je umelá jaskyňa Grotta a umelé skalné bludisko, dnes tiež opäť sprístupnené. Cez víkendy začali u nás bývať svadby, obrady robievame vonku. Práve pre svadby sme sa stali veľmi atraktívnym a vyhľadávaným podnikom.

Každý historický hotel z asociácie musí mať aj nejaký príbeh...

Príbeh súvisí s oranžériou, hostom pri príchode ponúkame misu s ovocím, vždy sú tam pomaranče ako spomienka na to, že sa tu pestovali. Dubnícky kaštieľ patril rodu Illésházyovcov do roku 1835, keď ho kúpil finančník Juraj Sina. Dcéra Šimona Sinu, grófká Ifigénia d'Harcourt, vraj s obľubou raňajkovala so svojimi hosťami v parku pod tromi lipami, ktoré majú dnes výšku 200 rokov. Lipa je najrozšírenejším stromom v našom parku, lipa šíri okolo seba pohodu a príjemnú atmosféru, preto sa stala aj naším symbolom. Hostom ponúkame domáci lipový čaj a med z kvetov týchto stromov. Dnes tu máme hostí z Nemecka, Holandska, Rakúska... Mnohí sa vracajú a dokonca si želajú konkrétnu izbu, lebo – keďže sme bývalý záhradnícky dom – izby máme pomenované podľa kvetov: Tulipe (tulipán), Orchidée (orchidea), Primevére (prvosienka), Tournesol (slničnica), Lis (falia), Fougère (papraď) a pod. Snažili sme sa prvky týchto kvetov zachytiť aj na tapetách alebo malých dekoráciách v izbách.

Majiteľka boutique hotelu Mgr. Monika Habšudová s čajom z miestnej lipy

Ako dlho ste v asociácii historických hotelov a čo pre vás toto členstvo znamená?

Byť členom asociácie, do ktorej nás prijali v decembri 2013 ešte ako penzión, je pre nás česť aj výzva. Ako celok sa prezentujeme na Slovensku i v Európe, stretávame sa, vymieňame si skúsenosti, plánujeme spoločné prezentácie – napr. na svadobných výstavách a iných podujatiach.

Interiéry v Château Mignon

<http://www.chateaumignon.eu/>

Aj my s manželom veľa cestujeme, veľa vidíme a nové poznatky potom prinášame sem a snažíme sa ešte viac vylepšovať služby, aby sa hostia u nás cítili ako doma. Od otvorenia v roku 2007 sa náš penziónik postupne rozrástol z pôvodných siedmich izieb na dvanásť, k dvom salónikom pribudla presklená reštaurácia s terasou, VIP salónik s kozubom, záhrada s lavičkami a jazierkom, v pláne máme vybudovať malý wellness... V septembri 2014 sme podstúpili rebranding, z troch hviezdíčiek sme postúpili na štyri, a od októbra minulého roku vystupujeme ako boutique hotel. Hoci v rámci malého mesta, stále sa snažíme byť vždy o krok vpred – krásne upraveným prostredím a, samozrejme, poskytovaním tých najlepších služieb. ■

Vlado Mlynár

JÁN BUDAJ

TVÁR NEŽNEJ REVOLÚCIE NA SLOVENSKU

Dvadsiate piate výročie Nežnej revolúcie v Československu sme si pripomenuli vlni 27. novembra na besede s Jánom Budajom u nás v Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku na Otto-Bauer-Gasse. Hoci tieto riadky píšem tri mesiace po stretnutí s jedným z lídrov „Nežnej“, ešte stále mi ostávajú v pamäti jeho slová. Bol to večer s človekom, ktorý si naozaj veľa „preskákal“. Napriek tomu sme sa rozprávali s politikom, ktorý sa neschováva za programové vyhlásenia dnešných strán, neomiela frázy politikov a nefarbí udalosti čierno-bielo. Napäto sme počúvali historické fakty, subjektívne postrehy o pozadí udalostí, ktoré mnohí z nás poznajú iba sprostredkované z televízneho vysielania, a niektorí z účastníkov besedy dokonca ešte ani neboli na svete. Dozvedeli sme sa, že Štátna bezpečnosť (ŠtB) sledovala Jána Budaja od jeho prvých krokov k slobode, neboli totiž v súlade s vládnucim svetonázorom. Ján Budaj bol vždy hrdý Bratislavčan, zanietený organizátor verejných diskusií s túžbou po slobode a po zmene otvorenej spoločnosti. Možno trochu idealista – ale to je na ňom veľmi sympatické. Človek s morálnymi princípmi. Nebol veru oportunist, čo hľadal výhody pre seba, stál si za tým, v čo veril, a to malo za dôsledok, že po vylúčení zo štúdia na vysokej škole pracoval ako kurič a pomocný pracovník. Myslím si, že práve tieto roky ho formovali, presvedčil sa, čo znamená život „malého človeka na ulici“ (ako sa v Rakúsku hovorí „das Leben von kleinen Man“).

Večer spomienok s Jánom Budajom
moderovala Ingrid Konrad

V diskusii nám priblížil časy pred dvadsiatimi piatimi rokmi. Počas masových demonstrácií v roku 1989 bol moderátorom mítingov na Námestí SNP v Bratislave a prvým reprezentantom Nežnej revolúcie na Slovensku. Niekoľkokrát odznela veta: „... boli sme neskúsení... možno sme mali všetci jednoducho šťastie, že to nedopadlo inak...“

Prvýkrát som počul, čo v tých dňoch plánovali komunisti s predstavou dlhodobej moci. Načrtnol nám druhú stranu proletárskeho internacionalizmu, keď sa pred dvadsiatimi piatimi rokmi dohodli niektorí betónoví komunisti z okolitých krajín socialistického bloku, že si moc z rúk zobrať nedajú. V tomto zmysle uzavreli dohodu, že budú problémy riešiť čínskou metódou, ktorú použili v júni 1989 v Pekingu na Námestí nebeského pokoja, kde diskusiu študentov o spoločenských zmenách ukončili salvy zo samopalov a demonstrácie rozohnali tanky.

To bol model, ktorý fungoval štyridsať rokov. Mali sme šťastie, že nikto z tých náruživých funkcionárov vo vtedajšej ČSSR tento plán nepresadil (95-ročný Miloš Jakeš v jednom z posledných rozhovorov ešte stále sníval o možnosti dať demonstrantov zvalcovať tankami). Buď si to nikto nechcel zobrať na seba, alebo tentoraz by písomná prosba do Moskvy asi nebola taká úspešná ako v roku 1968.

Ján Budaj, dnes angažovaný bratislavský komunálny politik, má skúsenosti ešte zo spoločnej československej politickej scény. V spomienkach sa vrátil k udalostiam, ktoré vyústili do prvých slobodných volieb v júni 1990. Bolo

zaujímavé počuť, prečo za prezidenta post-socialistického Československa bol zvolený Václav Havel, a nie Alexander Dubček. Či naozaj Václav Havel uzavrel tajné dohody s KSČ, o ktorých nemala vedieť ani verejnosť, ani slovenská VPN, aby pri voľbe prezidenta získal hlasy komunistov – to neviem posúdiť, ale možno to tak bolo. Vtedy Federálne zhromaždenie ČSSR rozhodlo aj o júnovom termíne volieb (VPN chcelo voľby hneď začiatkom roka), súčasne do nich legalizovalo KSČ – neodobrili jej stranícky majetok, nevytvorili sa žiadne zákonné podmienky na sťahovanie zločinov socialistickej éry. Bežní ľudia ani politickí väzni či disidenti z tribún sa dosiaľ nedočkali satisfakcie ani nastolenia spravodlivosti. Republika má dosiaľ chatrné demokratické inštitúcie a strany, ktoré by mali hájiť záujmy voličov, prakticky morálne zlyhávajú.

A tak sme v spomienkach putovali od jednej historickej situácie k ďalšej. Mne zostala v pamäti najmä jeho viera v budúcnosť. A to aj napriek tomu, že na Slovensku je ešte veľa toho, čo by bolo treba zmeniť (napr. vo svetle skúseností posledných rokov ratifikovať dôležité zákony). Ján Budaj vidí budúcnosť v mladšej generácii, ktorú vníma ako sebavedomú. Mladí ľudia, ktorí vedia, čo chcú, usilujú sa o svoj, ale aj spoločenský úspech. Snažia sa vzdelávať, športovať, starať sa o svoje zdravie. Naozaj zobrali veci do svojich rúk väčšmi než ktorákoľvek z generácií 20. storočia.

Večer nám ubehol veľmi rýchlo a pri pohárku vína sme ešte dlho politizovali a boli sme všetci radi, že k nám Ján Budaj zavítal. ■

Fotografie: Ingrid Fux

Ján Budaj s najmladšími účastníkmi besedy - slovenskými študentmi vo Viedni

Ingrid Fux

ZAKÁZANÉ UVOĽNENIE

V PRIAMOM PRENOSE DIVADLA ASTORKA

Koncom novembra 2014 hosťovalo Divadlo Astorka Korzo '90 z Bratislavy vo Viedni s novou úspešnou inscenáciou Zakázané uvoľnenie, ktorá mala premiéru len nedávno. Divadelnej hre obľúbeného českého filmového a seriálového scenáristu Petra Kolečka nechýba humor. Tí, ktorým sa nepodarilo dostať na divadelné predstavenie, majú možnosť pozrieť si, ako tento námet rozohral režisér Jan Hřebejk v rovnomennom filme z roku 2014.

Fotografie: Ingrid Fux

Hlavné protagonistky večera (zľava): Zuzana Konečná, Rebeka Poláková a Zuzana Porubjaková

Tragikomédia o troch mladých ženách – o láske, vášni a športe – sa odohráva počas semifinále hokeja na MS (Česko : Slovensko) a je korenená únosom nevesty, ktorú netradične uniesla ženíchova svedkyňa. Na ženícha čakajú v dedinskej krčme spolu s jej majiteľkou, bývalou herečkou. Toto je východisková situácia, ktorá poskytuje množstvo úsmevných situácií a neočakávaných zvrátov.

Po divadelnom predstavení diváci besedovali s účinkujúcimi herečkami Zuzanou Porubjakovou, Zuzanou Konečnou a Rebekou Polákovou, s riaditeľom divadla, obľúbeným hercom Vladom Černým a v neposlednom

rade s mladou režisérkou tohto vydareného predstavenia Alenou Lelkovou.

Herec a riaditeľ divadla Vlado Černý sa rozhovoril o súčasnom smerovaní Divadla Astorka Korzo '90, ktoré uvádza divácky atraktívny repertoár, založený na hereckých osobnostiach súboru. Zo slovenskej plejády hercov sú kmeňovými členmi tohto súboru Zita Furková, Zuzana Kronerová, Szidi Tobias, Anna Šišková, Marta Sládečková, Vlado Černý, Boris Farkaš, Ady Hajdu, Miroslav Noga, Matej Landl, Peter Šimun. Mnohých z týchto hercov sme mali možnosť vidieť aj osobne na predstaveniach organizovaných RSKS vo Viedni.

Popri nich vytvára vedenie divadla priestor aj mladšej generácii hercov, napr. Petre Vajdovej, Jurajovi Kemkovi, Róbertovi Jakabovi, Lukášovi Latinákovi a do tohto radu patria aj mladé herečky z aktuálneho divadelného predstavenia.

Divákov zaujímal aktuálny repertoár divadla, návštevnosť predstavení aj postavenie, aké tento divadelný stánok zastáva na súčasnej slovenskej kultúrnej scéne. Pán riaditeľ nám potvrdil, že predstavenia pripravované kolektívom tvorcov sú každoročne mimoriadnou udalosťou a s úspechom ich uvádzajú na slovenských, českých a zahraničných medzinárodných festivaloch. Astorka pravidelne hosťuje v Českej republike a predstavila sa aj publiku v USA, Austrálii, Poľsku, Maďarsku, Veľkej Británii, Rusku, Bielorusku, Estónsku.

Zaujímavé bolo nahliadnúť aj do zákulisia predstavenia Zakázané uvoľnenie

a dozvedieť sa, ako sa k výberu scenára dostala mladá režisérka Alena Lelková, o jej pracovných väzbách s protagonistkami hry, ktoré siahajú ešte do čias štúdia na Divadelnej fakulte VŠMU v Bratislave. Snaha pripraviť vhodné predstavenie pre tri herečky v rovnakom veku vyústila do tejto brilantnej konverzačnej komédie. Zo svojej ďalšej tvorby nám režisérka spomenula spoluprácu s bratislavským Divadlom Aréna na inscenácii hry Das Ding od nemeckého autora Philippa Löhleho (v sezóne 2013/2014) i režijné aktivity v Divadle Alexandra Duchnoviča v Prešove a taktiež dramaturgické práce pre TV Markíza.

Mladé herečky Zuzana Porubjaková, Zuzana Konečná a Rebeka Poláková, ktoré sú nejednému divákovi známe aj z televíznej obrazovky, sa taktisto v civile s nami spontánne podelili o svoje zážitky spojené s návštevou rakúskej metropoly i o ďalšie plány a nové projekty, na ktorých pracujú.

Na otázku na záver, kedy súbor Astorky opäť zavíta do Viedne a s akým titulom, náš pán riaditeľ Černý srdečne pozval na domovskú scénu do Bratislavy. A keďže okrem interpretácií diel svetovej klasiky sa divadlo sústavne venuje aj súčasným dramatickým textom, ako to bolo v prípade spolupráce so slovenským spisovateľom Rudolfom Slobodom, a tiež objavovaniu autorov, ktorých hra sa na Slovensku ešte neuvádzala, napr. H. Müller, N. Werdelinová, D. Loherová či N. LaBute, patrí každé predstavenie k divácky veľmi atraktívnym. Odporúčal nám preto rezervovať si radšej dobré lístky v predstihu. ■

Po predstavení sa nám prihovorili riaditeľ Divadla Astorka Vlado Černý a režisérka Alena Lelková

Dado Nagy

JÁN ŠTRASSER

Ján Štrasser je človek mnohých literárnych talentov – básnik, textár, publicista, prekladateľ.

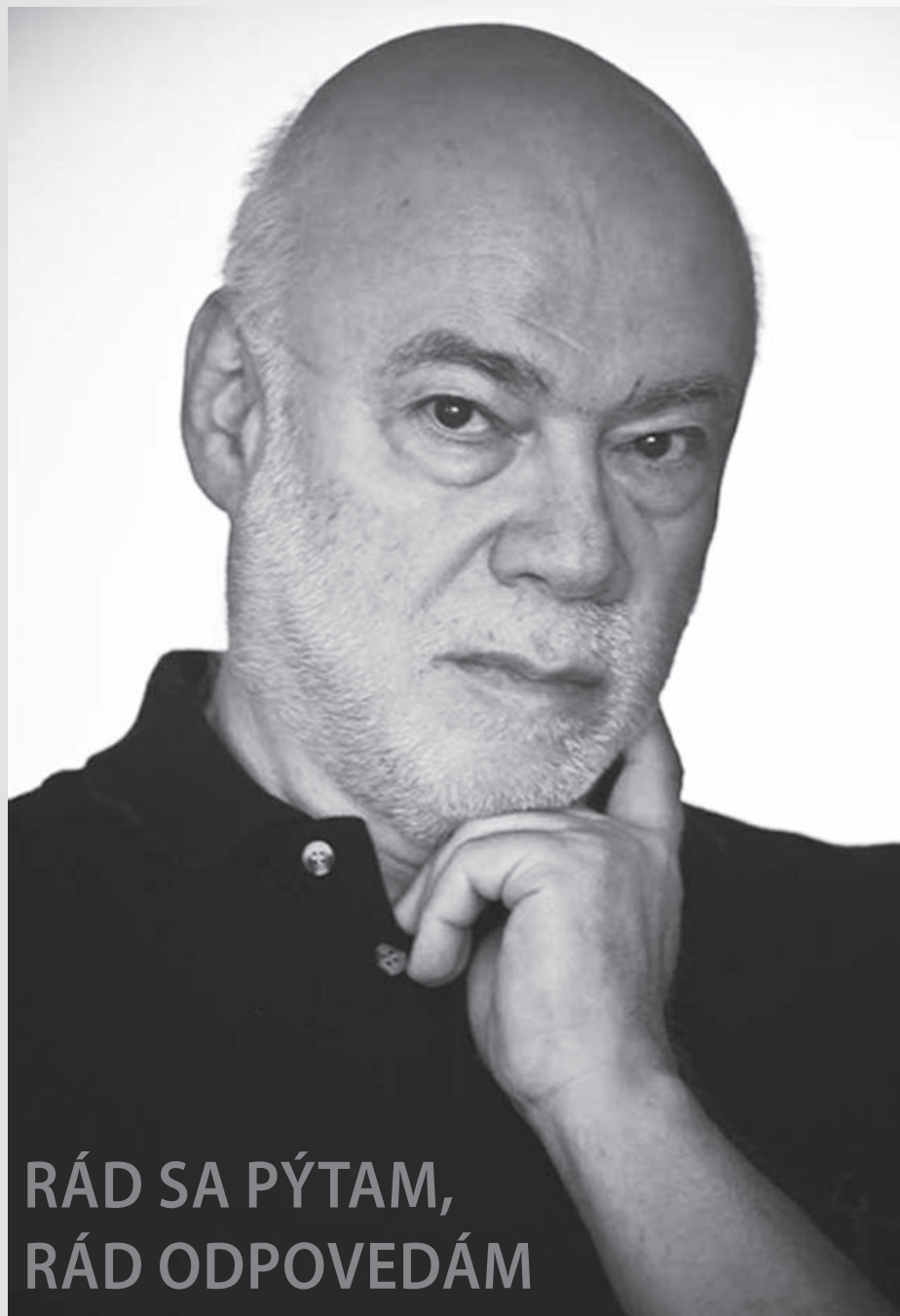
Jeho piesňové texty boli súčasťou zábavných programov Milana Markoviča, pravidelne sa objavujú v rôznych muzikáloch a v rozhlasovom vysielaní. Ako publicista komentuje politické či literárne dianie. Je autorom štrnástich kníh rozhovorov s osobnosťami našej kultúry a je aj vynikajúci prekladateľ z ruštiny a trojnásobný držiteľ Ceny Jána Hollého za umelecké preklady. Preložil knihy Michaila Šiškina, Ludmily Ulickej, Daniila Charmsa, Vladimira Sorokina, Bulata Okudžavu a mnohých iných. Jeho najnovším prekladovým titulom je *Živý nábytok* od Jefima Zozulu.

Máš radšej, keď sa pýtajú teba, alebo, keď sa ty pýtaš iných?

Rád sa pýtam, rád odpovedám, rád sa zhováram. Pokiaľ ide o knižné rozhovory, najradšej s ľuďmi, ktorých poznám, no nie až tak dobre, aby som sa ich nemal na čo opýtať. S ľuďmi, ktorí sú (aspoň v mojich očiach) osobnosti. To znamená, že sú výrazní, originálni, rozpoznateľní. Chvíľu sa ich na niečo pýtam, chvíľu im nahadzujem témy, motívy, pokúšam sa ich rozhovoriť. V tých knižných rozhovoroch to nie je z mojej strany výsluch, skôr pýtanie sa, ktoré by malo motivovať mojich respondentov (neznášam toto slovo!) zamyslieť sa, spomenúť si, vysloviť názor, demonštrovať postoje.

Si autorom štrnástich kníh rozhovorov s významnými osobnosťami (viac-menej) svojej generácie. V čom tá táto pracovná skúsenosť najviac obohatila?

Nenazval by som to pracovnou skúsenosťou, skôr životnou. Tá fáza nahrávania rozhovorov je pre mňa veľmi zaujímavá. Najviac ma zaujímajú tie témy, ktoré s nimi nezdieľam: ich detstvo, mladosť, štúdium, osobný život. A potom, samozrejme, ich názory na to, čo s nimi zdieľam: politika, spoločenský život, kľúčové udalosti spoločenstva, v ktorom žijeme. Niekedy sa pristihnem, že ich počúvam nie ako ten, ktorý s nimi robí rozhovor, ale ako prostý poslucháč, ktorý sa dozvedá čosi veľmi dôležité, čosi, o čom doteraz nevedel.

**RÁD SA PÝTAM,
RÁD ODPOVEDÁM**

Čo (okrem tvojho záujmu) spájalo všetky tieto osobnosti?

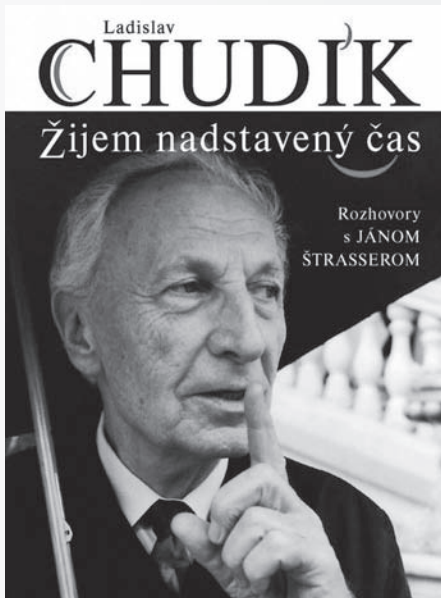
Už som to naznačil pri prvej odpovedi: to, že sú osobnosti. Nezameniteľné. To, že každý z nich dokázal v živote niečo, čo ich, prepáčte mi ten pátos, navždy zapísalo do dejín slovenskej kultúry v tom najširšom zmysle slova. Od najstaršieho Ladislava Chudíka (ročník 1924) po najmladšiu Adelu Banášovú (ročník 1980).

V čom sú pozitíva a v čom negatíva knižného rozhovoru?

Neviem, či vymedzenie pozitíva – negatíva vystihuje špecifickosť rozhovorov ako takých. Keď robíš klasický rozhovor pre denník či týždenník

(a urobil som ich pre Dominofórum dost) pri zaujímavom partnerovi nevyhnutne narazíš na to, že nemáš dost času ani dost priestoru. Môžeš byť rozhovorový génius, nevyhneš sa buď zúženiu tém, alebo povrchnosti. Keď robíš knihu rozhovorov, tam je priestor jednak obsiahnuť široký tematický okruh, a tam, kde je to potrebné a dôležité, ísť do hĺbky vecí. Samozrejme, nechcem nadradovať knižný rozhovor nad rozhovor v novinách a časopisoch – jednoducho sú to rozdielne žánre.

Mal si ambíciu aj takticky dolovať citlivé miesta zo životov partnerov svojich rozhovorov?

Osobné témy sú prirodzenou súčasťou respondentovej biografie. Nevyhýbam sa im, no rešpektujem partnera: idem tak ďaleko a hlboko, kam ma pustí. (Ani partner nie je dobré slovo, Rusi majú na to presný výraz: sobesednik.) Vopred každému hovorím: nebude to investigatívna žurnalistika, nebude to bulvár. Ak sa nám práca vydarí, vznikne komplexná biografická, profesiografická a postojovografická kniha. K svojim partnerom pristupujem so základnou priazňou, no vopred ich upozorňujem, že v nijakom prípade nemienim budovať podstavec pod ich pomník. Áno, dotýkam sa aj, ako vravíš, citlivých miest v ich životoch, ale netlačím na pílu.

Ako často dochádzalo pri autorizácii rozhovorov k autocenzúre?

Keď tú knihu na základe nahratých rozhovorov napíšem, dám ju na týždeň-dva partnerovi na prečítanie a autorizáciu. Ten týždeň-dva bývam dosť nervózny. Potom si sadneme k rukopisu a spolu riešime všetky pripomienky, dodatky, áno, aj škrtky. Autorizácia je strašne dôležitá z vecného hľadiska

Kaviarenská momentka

Už dávam prednosť jeseniam,
už nedôverujem letám.
V kaviarni si objednávam
kávu bez kofeínu
a usádzam sa bližšie k toaletám.

Prichádzaš, vyskočím,
pritlačím líce k lícu,
potlačím ston,
bolia staré kosti,
a presviedčam ťa, kým mám čím,
že práve dnes sa oplatí
investovať do starožitností.

– pri prepise som sa buď ja, alebo niekedy aj hovoriaci dopustil chýb a nepresností – ale aj z postojovej stránky, keď som to či ono zle pochopil. Vopred vždy rátam s najhorším scenárom: tých škrtov a prepisovačiek bude toľko, že sa s nimi nebudem vedieť stotožniť. Ale to sa ešte nikdy nestalo. Niektoré autorizácie trvali aj niekoľko dní, iné sme vybavili veľmi rýchlo. Milan Lasica, s ktorým som pred desiatimi rokmi urobil svoju prvú knihu rozhovorov, mi po autorizácii rukopisu povedal: „Mal som dve možnosti. Buď to celé napíšem odznova sám, alebo to nechám tak. A ja som to nechal tak.“ Priznám sa, že tento príbeh celkom zámerne hovorím každému partnerovi, keď mu odovzdávam rukopis na autorizáciu.

Slovo

Hodné.
Zhodné.
Zhodené.
Zhodnotené.
Vhodné.
Výhodné.
Vyhodené.
Vychodené.

Aj slovo
je dnes vyrobené
priemyslovo.
Radšej mám ručné.
Stručné.

Slovosled.
Slovo, slied!

Oslov
Oslovákov.

Si jedným z mála systematických prekladateľov a popularizátorov súčasnej ruskej literatúry. Podľa akých kritérií si vyberáš autorov na preklad?

Vyštudoval som ruský jazyk a literatúru, mám ruskú literatúru rád, čítam veľa kníh súčasných ruských autorov, z toho množstva však len malú časť ponúknem niektorému z vydavateľstiev na preklad a vydanie. V prvom rade ma tá kniha musí zaujať esteticky, zjednodušene povedané, čitateľsky. Ak sa to stane, skúšam si zistiť najviac o autorovi a jeho diele, čo dnes v čase internetu nie je také ťažké. Vtedy sa už zaujímam aj o autorove občianske postoje, v dnešných časoch je aj toto kritérium pre mňa dôležité. Tí „moji“ autori – Ľudmila Ulická, Viktor Jerofejev, Vladimir Sorokin, Michail Šiškin – sú humanisti v najhlbšom zmysle tohto slova, a teda aj výrazní kritici dnešného ruského establishmentu.

Čo zaujímavé sa z tvojho pohľadu deje v súčasnej ruskej literatúre?

Fuuu! Aj keby som čítal dvadsaťštyri hodín denne a k tomu pridal aj noc (ako hovorieval na vojne náš veliteľ roty nadporučík B.),

Len...

Len smelo!
Ušľachtilé slovo vykuj!
To slovo do bitky,
vhodné pre ľudí i dobytky.
Komunikuj!
Veď hej, ale komu? Nik už o to nestojí.
Je po boji.
Ak chceš, ešte postoj,
zaujmi postoj,
ak chceš, lahni,
podľahni, nepodľahni,
nepreži, preži.

nedokázal by som kompetentne odpovedať na túto otázku. Ruská literatúra je vesmír sám osebe. A v dnešných časoch hyperkonzumu je ruský knižný trh – tak ako svetový knižný trh hádam len okrem severokórejského a islamského, kde platí právo šaría, zahltený rýchloobrátkovými soft- či hardbulvárnymi titulmi. Ale to najlepšie sa vždy vyplaví na povrch. Takže sledujem najmä autorov, s ktorými už mám nejakú prekladateľskú skúsenosť, spomenul som ich v predchádzajúcej otázke, no občas sa vynorí aj nové meno: práve objavujem skvelú Marinu Stepanovú (ročník 1971).

Spoločne sme sa pred rokmi stretli s Vladimirom Sorokinom, ktorému sa systematicky venuješ, – kritikom Putina a súčasnej ruskej kleptokracie. Je to tvoj prekladateľsky najnáročnejší autor? Alebo to boli skôr Aksionov a Ulická, za ktorých si získal prekladateľskú Cenu Jána Hollého?

Áno, Sorokin je môj prekladateľsky najnáročnejší autor. Aksionovova Moskva-kva-kva je dystopia, no štýl je v zásade realistický. Ulická so všetkou štylistickou bravúrnosťou tiež

Ján Štrasser (*1946) je slovenský básnik, esejista, textár, prozaik, dramaturg a prekladateľ. Po ukončení štúdia na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (kombinácia ruština-slovenčina) pracoval ako redaktor v časopise Mladá tvorba, neskôr ako dramaturg Poetickej scény, vo Vojenskom umeleckom súbore a v Štúdiu S. Na konci 80. rokov bol redaktorom časopisu Slovenské pohľady, neskôr šéfredaktorom, a v rokoch 1997 – 2004 redaktorom týždenníka Dominoforum. V súčasnosti je v slobodnom povolaní. Knižne debutoval v roku 1968 zbierkou básní Odríkanie. Venuje sa tiež písaniu textov piesní a prekladom z ruskej literatúry (A. S. Puškin, B. Pasternak, M. Šiškin, Ľ. Ulická, B. Okudžava a i.) a v spolupráci s literárnym vedcom Petrom Zajacom aj z nemeckej literatúry (B. Brecht, I. Bachmannová, K. Kraus a i.). (podľa Wikipédie)

Ján Štrasser (*1946) ist ein slowakischer Dichter, Essayist, Texter, Prosiaker, Dramaturg und Übersetzer. Nach Studiumabschluss auf der Philosophischen Fakultät der Universität Komensky in Bratislava (Kombination slowakisch-russisch) arbeitete er zunächst als Redakteur bei der Zeitschrift Mladá tvorba, später als Dramaturg in der Poetischen Szene, im künstlerischen Ensemble der Armee und im Studio S. Ende der 80-er Jahre war er Redakteur bei der Zeitschrift Slovenské pohľady/Slowakische Ansichten, später wurde er deren Chefredakteur, und von 1997 bis 2004 war er Redakteur bei der Wochenzeitung Dominoforum. Gegenwärtig ist Štrasser freiberuflich tätig. Mit seiner Gedichtesammlung Odríkanie/Entsagung machte er 1968 sein Debüt. Štrasser widmet sich außerdem dem Liedtexten und der Übersetzung russischer Literatur (A.S. Puschkin, B. Pasternak, M. Schischkin, Ľ. Ulicka, B. Okudschawa u.a.) sowie in Zusammenarbeit mit dem Literaturwissenschaftler Peter Zajac der Übersetzung deutscher Literatur (B. Brecht, I. Bachmann, K. Kraus u.a.).

(Vgl. Wikipedia)

nadväzuje na realistickú líniu klasickej ruskej prózy. Sorokin je konceptualista, postmodernista, dekonštruktivista... a pritom čitateľsky veľmi sugestívny. Pri každej jeho knihe (teraz prekladám šiestu) som si musel hľadať špeciálny prekladateľský kód.

Ako vzniká tvoja básnická tvorba – popri knihách rozhovorov, prekladoch a textoch piesní?

Básne píšem sporadicky, je to vec nápadu, s ktorým sa potom hrám, niekedy z toho niečo vyjde (aspoň si to neskromne myslím). Nie som autor, ktorý by si potrpel na svoj status básnika. Texty piesní píšem len do muzikálových projektov – tri roky nebolo nič, za posledný rok som mal to šťastie prebásniť do slovenčiny také skvosty muzikálovej literatúry ako Jesus Christ Superstar a Les Misérables.

Na čo nové sa od teba môžeme tešiť a čo momentálne pripravuješ?

Na tie dva muzikály, na (možno) básnickú zbierku Ešte, ak môj vydavateľ dostane grant, na vydanie prekladu próz zabudnutého ruského autora zo začiatku 20. storočia Jefima Zozulu...

Bonusová otázka – máš k Viedni, kde nás čaká spoločný večer, špeciálny vzťah?

To teda mám. Na prelome sedemdesiatych a osemdesiatych rokov minulého storočia sme s Petrom Zajacom prekladali ťažiskové dielo Karla Krausa Posledné dni ľudstva a tam som si aspoň v predstavách vychutnával Viedeň

Pitva

Lepia sa mi na päty,
zachádzajú mi za nechty,
pília mi uši,
brnkajú po nose,
čistia mi žalúdok.

A keďže nemám hrošiu kožu,
lezú mi pod ňu.

Vraj vidia do mňa.
Vraj ma majú v hrsti.
Vraj vedia, čo mám na srdci
a ukážu mi, za čo je toho lakeť.
Dajú za to ruku do ohňa.
Moju.

Lámem si hlavu:
strela im do pečene,
čo mi chcú vyhadzovať na oči?

Tušim to, no hryziem si do jazyka,
držím ho za zubami,
snažím sa chytiť druhý dych.

Mám ich plné zuby,
mám ich po krk,
mám ich vyše hlavy!
Chcú, aby som ju stratil?

Chcelo by to vziať nohy na plecía
a ukázať im chrbát.
No bojím sa –
vraj idú cez mŕtvolý.

so všetkými jej vôňami, pachmi a príchutami z čias prvej svetovej vojny. Pred pádom železnej opony som vo Viedni nikdy nebol, no teraz sa už dvadsaťpäť rokov vytešujem, že hodinu cesty z Bratislavy existuje také úžasné veľkomoesto a môžem si doň hocikedy odskočiť na prechádzku, na kávu a v jeseni (môj odkaz našim predavačom pripálených škrupiniek) na skvelé pečené gaštany. ■

Ukážky z básnickej tvorby Jána Štrassera

LITERÁRNY VEČER S DADOM NAGYOM

POZVÁNKA

Všetkých, ktorí sa chcú stretnúť so slovenským básnikom a prozaikom Jánom Štrasserom, pozývame na klubový večer vo štvrtok **7. mája 2015 o 19.00 hod.** do priestorov Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku. Dado Nagy nám predstaví autora a jeho najnovšiu tvorbu, ako aj iné novinky zo slovenskej literatúry.

Ingrid Fux

FELDEKOVÁ SPIEVA FELDEKA POÉZIA AKO PIESEŇ

Jedným z prvých programov v tomto roku v spolkových priestoroch na Otto-Bauer-Gasse bol koncert 29. januára, na ktorom sa nám predstavila Katka Feldeková s programom FELDEKOVÁ SPIEVA FELDEKA. Dcéra slovenského spisovateľa Ľubomíra Feldeka a glosátorky Oľgy Feldekovej spievala piesne s textami svojho otca, s klavírnym a saxofónovým sprievodom člena skupiny KaFe BAND Richarda Šimurka.

KaFe BAND: Katarína Feldeková a Richard Šimurka

V programe sme sa preniesli do ulíc Paríža a za zvukov obľúbených francúzskych šansónových melódií sme vychutnávali atmosféru večera. Nechýbala medzi nimi ani pieseň Milord, ktorou sa preslávila Edith Piaf, a práve tá patrí ku Katkiným najmilším, keďže ju spievala ako prvú a ňou sa vlastne začala aj jej slubná spevácka kariéra. Ďalej sa už rinuli melodické piesne z repertoáru Marilyn Monroe či úsmevná klasika Do It Again od Georgera Gershwinu so slovenským textom Rob mi to zas. Temperamentné ruské piesne, ale aj ľudové i zľudovené skladby ako Oči čierne strhli obecenstvo k dobrej nálade. Na rad

prišli aj tie, ktoré pre Katku Feldekovú zložili slovenskí skladatelia Jaroslav Filip, Ján Melkovič i sprevádzajúci hudobník večera Richard Šimurka.

Milým prekvapením vystúpenia bol aj „virtuálny hosť“, autor všetkých prezentovaných textov Ľubomír Feldek, ktorý v priamom zvukovom vstupe iniciovaným pánom konzulom SR Petrom Ilčíkom pozdravil prítomné publikum a vybral pre divákov ďalšiu ľubozvučnú pieseň v podaní zaujímavovo zafarbeného altového hlasu hlavnej protagonistky večera.

Keď máte záujem zoznámiť sa s repertoárom tejto pozoruhodnej mladej speváčky

podrobnejšie, odporúčame do vašej pozornosti knihu **Sto piesní Ľubomíra Feldeka spieva Katka Feldeková**, kde nájdete ďalšie texty piesní známeho básnika interpretované jeho dcérou. ■

Katarína Feldeková (37)

Pochádza z Bratislavy, je najmladšia z piatich detí popredných slovenských spisovateľov Ľubomíra a Oľgy Feldekovej. Vyštudovala konzervatórium. V súčasnosti pôsobí ako šansónová a džezová speváčka vo svojej kapele KaFe Band – v zložení: Richard Šimurka (klavír, saxofón, spev), Ivo Jankovič (kontrabas, basgitar, spev) a Martin Tomeš (bicie, perkusie). Katarína Feldeková spieva predovšetkým francúzske šansóny a iné svetové, ako aj slovenské pôvodné piesne, prevažne otextované jej otcom Ľubomírom Feldekom.

Katarína Feldeková (37) - Sie stammt aus Bratislava und ist das jüngste von fünf Kindern der angesehenen slowakischen Künstler Ľubomír Feldek (Schriftsteller) und Oľga Feldeková (Glossatorin). Sie studierte am Konservatorium in Bratislava. Gegenwärtig wirkt sie als Chanson- und Jazz-Sängerin ihrer Band KaFe. Weitere Mitglieder sind Richard Šimurka (Klavier, Saxofon, Gesang), Ivo Jankovič (Kontrabass, Bassgitarre, Gesang) und Martin Tomeš (Schlagzeug, Percussion). Katarína Feldeková singt nicht nur französische Chansons und andere Lieder aus aller Welt, sondern auch ursprünglich slowakische Lieder, deren Texte überwiegend von ihrem Vater Ľubomír Feldek geschrieben wurden.

Fotografie: Ingrid Fux

Počas koncertu sa v publiku vytvorila veľmi príjemná atmosféra

Ingrid Žalneva

IRÁN

KRAJINA S ČIERNYM ZÁVOJOM

„Do Iránu??!“ – udivene reagoval každý, komu som naznačila naše dovolenkové plány. Počet otáznikov a výkričníkov sa menil v závislosti od toho, aké momentálne prevládali v médiách správy o postupe a praktikách Islamského štátu, o teroristických útokoch alebo o iránskom nukleárnom programe...

V 6. storočí p.n.l. vytvoril achajmenovský kráľ Kýros Veľký ríšu, akú dovtedy svet nevidel. Bol to jeden z najväčších územných celkov v antike. Avšak na Perzskú ríšu – kvôli jej obrovskému bohatstvu a významnej strategickej polohe – neustále niekto útočil: Alexander Veľký, arabskí susedia, tureckí a mongolskí vládcovia. Preto krajinu často ovládali cudzie mocnosti. Ale perzská reč aj kultúra odolali týmto inváziám. Pamiatky zašlej slávy staroperzskej ríše boli aj pre nás veľkým lákadlom.

Perzepolis – najbohatšie mesto pod slnkom

Je 21. marec roku – dajme tomu – 499 pred našim letopočtom. Na 111 schodoch oboch krídel slávnostného schodišťa pred vstupom do Perzopolisu sa zhromažďujú delegácie, aby pri príležitosti sviatku Nového roka pozdravili svojho kráľa Dareia I. a odovzdali mu vzácné dary zo svojej krajiny. Šesťčlennú skupinku Skýtov poznať podľa ich špicatých čiapok. Elamiti v plisovaných plášťoch upokojujú levicu, ktorá sa nervózne otáča za svojimi dvoma mláďatami. Etiópcania privádzajú pralesnú žirafu okapi, v ďalších skupinkách vidno kone, býkov alebo ťavy. Tieto zvieratá pribudnú kráľovi do jeho stajní a poľovného parku. Všetci vyslanci sú oblečení v slávnostnom alebo jazdeckom odevu, len delegácia z Indie pôsobí prosto – jej členovia sú bosí a majú okolo pása ovínutú jednoduchú sukňu. Ale aj oni prinášajú kráľovi vzácny dar – malé, zato ťažké vrecká naplnené zlatým práškom z povodia Indu. Prišli aj Tráci, Lýdovia, Asýrčania, Babylončania, Egypťania, Ióni... nechýba žiaden z 28 národov ríše. V rukách nesú rôzne nádoby, šperky, zbrane, drahocenné látky. Ich figúry, rozpoznateľné podľa typu oblečenia, čiapok a zbraní, ešte aj dnes defilujú na reliéfoch v Perzopolise. V presne určenom poradí kráčajú do audienčnej siene Apadana, kde na nich čaká veľkokráľ Dareios I., v ľavej ruke drží lotosový puk – symbol svojho postavenia. Na mnohých reliéfoch sú na jeho podobizniach zreteľné veľké diery – pamiatka na vojakov Alexandra Veľkého, ktorí zo stien vytŕhali zlaté ornamente. Áno, bol to ten istý Alexander, ktorý inde zakladal nové mestá a ktorý

v roku 331 p.n.l. zničil Perzepolis ohňom. Dodnes sa vedú spory, či išlo o nešťastnú náhodu, alebo o pomstu za zničenie Atén počas grécko-perzských vojen. A tak len s veľkou dávkou fantázie sa snažím predstaviť si bohatú výzdobu stien a stĺpov, pozlátený nábytok, ale hlavne poklady nazhromaždené v kráľovskej pokladnici, čo bola menšia pevnosť, a nie len nejaká almar na klúčik. Na odnesenie jej obsahu potreboval Alexander Veľký tritisíc tiav a veľký počet koní a mulíc. Čo nevyrabovali vojaci, to zničil požiar...

Dnešné ruiny

Napriek tomu, že sa pred nami rozprestieral Perzepolis dobytý a vypálený, otrásený početnými zemetraseniami a po dvadsaťpäť storočí erodovaný dažďom a vetrami, aj tak sme pociťovali akúsi posvätnú úctu pred jeho bývalou majestátnosťou. Namiesto delegácií z provincií ríše sem teraz prichádzajú skupiny turistov z celého sveta, aby takisto vyjadrili svoj obdiv k staroperzským panovníkom, ktorí svojou múdrosťou a toleranciou zatičili iných starovekých vládcov. Bolo mi veľmi sympatické, že som na žiadnom reliéfe nenašla hrdiské vyobrazenia kráľa ako víťazného bojovníka, vznášajúceho sa nad bezvládnymi telami svojich protivníkov tak, ako to poznám napríklad z egyptských monumentov. Perzská ríša sa vyznačovala tolerantnosťou voči zvykom i náboženstvám, veď ani prichádzajúci delegáti nemuseli odložiť svoje zbrane, boli to slobodní ľudia, žiadne zotročené národy. Ríša mala vypracovaný komplex zákonov

Ruže sú v Iráne nielen v záhradách, ale aj v básňach a na keramických dlaždiciach

Perzepolis - kedysi hrdá rezidencia perzských kráľov

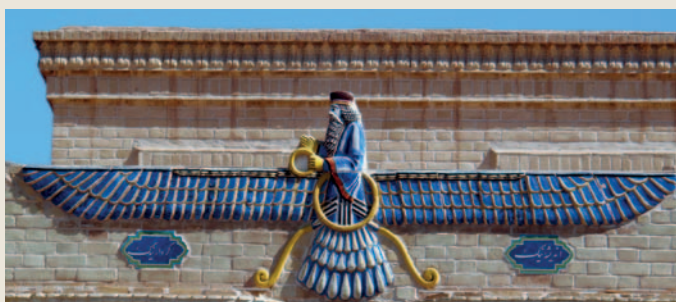
Fotografie: Archív autority
Isfáhán - pohľad na námestie Nakš-e džáhán
zo strechy jedného z obchodíkov

a nariadení, bankovnícky systém (slovo „šek“ pochádza z perzštiny!), poštu. Ženy mohli pracovať aj vo vyšších funkciách (šéfky kráľovských manufaktúr), ich pracovný deň bol kratší, aby stihli aj domáce práce a dokonca mali aj materskú dovolenku. Alexander Veľký čoskoro prišiel na to, že jeho grécki ani macedónski nasledovníci nebudú schopní spravovať takúto ríšu, preto mnohým perzským úradníkom vrátil ich pôvodné funkcie, zaodel sa do perzského šatu, oženil sa s perzskou princeznou a aj svojim generálom prikázal svadby s tamojšími ženami. Po pamätnom požiari nebol však Perzepolis už nikdy viac osídlený, dnes sa tu občas nečakane objaví jašterica, ponad ruiny preletí orol a z prachu dávnych storočí klíčia fialové krókusy. Sadli sme si do tieňa akácií a objednali si zmrzlinu, ktorú nám natočili priamo do pohára s džúsom z granátového jablka. Sladká zmrzlina vytvorila s horkastou chuťou nápoja celkom chutnú kombináciu. Sedíme a rozmýšľame, ktoré z opatrení staroperzských kráľov pretrvávajú aj v dnešnom Iráne.

domu, staršia žena kývne hlavou na pozdrav a voviede nás do veľkej, svetlej miestnosti, ktorej jednu časť tvorí vyvýšené pódium, pokryté kobercami. Tu sa prijímajú hostia, tu sa je i spí. Na stene rodinný obrázok a fotka hrobky Kýra Veľkého – teda aspoň podľa tety. My sme to miesto navštívili deň predtým a sme si istí, že vyzeralo úplne ináč. Ale neodporujeme, načo kaziť tej žene niečo, čomu verí celý svoj život? Aj tak sa netvári veľmi nadšene. Na svoj vek má veľmi peknú tvár, ale neukazuje žiadne emócie. Ponúkne nás čajom a maličkými kardamonovými guľôčkami. Urobíme si spoločnú fotku, ešte si trochu vzájomne pomlčíme a potom sa s pocitom votrelcov vytratíme von. V Iráne sme okrem tety navštívili aj pár zoroastrických chrámov, v ktorých sa uctieva oheň ako symbol dobra, svetla a čistoty.

Veža mlčania

V obývačke našej zoroastrickej hostiteľky bol aj stolík, na ktorom dominovala fotografia jej nedávno zomretého manžela. Domáci oltárik dopĺňala kytica zelených halúzkov, kadidlo a vonné esencie Chameli Agarbatti v starodávnej kazete, granátové jablká zrastené ako siamské dvojčatá, miska so zrnkami týchto plodov. Domáci pán odpočíval na novom zoroastrickom cintoríne za dedinou, ktorý je celý podbetónovaný. Ludské telo je nečisté, aby sa neznečistili štyri hlavné elementy, ktoré sú pre zoroastrickú vieru veľmi dôležité, telo sa nesmie pochovávať do zeme a ani spaľovať. Po našej návšteve sme sa vybrali k zvláštnej okrúhlej stavbe, ktorú bolo vidno už z diaľky. Je to veža mlčania – dachma. Sem vynášali mŕtvych, aby ich telami nakrmili supov. Vystupujeme na kopček, na ktorom stojí veža, každý zamestnaný vlastnými myšlienkami. Pod nami vidno zvyšky budov slúžiacich na pohrebné rituály, svojím vzhľadom a farbou pripomínajú miniatúrne stavby, aké si deti stavajú na pieskovisku.

Faravahar - symbol zoroastrizmu

Na návšteve

Prví achajmenovskí králi vyznávali kult boha Ahuru Mazdu – zoroastrizmus. Podľa rozborov starých textov posvätného spisu Avesta sa vedci domnievajú, že je to najstaršie monoteistické náboženstvo na svete. Na viacerých reliéfoch v Perzepolise je vyobrazený jeho symbol – faravahar: ľudská postava na rozťahnutých krídlach, ich tri rady znázorňujú tri hlavné princípy: dobre myslieť, dobre hovoriť a dobre konať. Dobro teda človeka povznáša, zatiaľ čo dolná časť – akoby chvost z troch radov peria, symbolizuje zlo, ktoré sťahuje človeka smerom nadol a vrhá ho do nešťastia. Dobro a zlo nemôžu existovať oddelene, sú to dve sily, ktoré medzi sebou neustále zápasia. Človek má morálnu zodpovednosť za svoje konanie, sám sa musí rozhodnúť, ktorou cestou sa vydá. Správne by mal nastaviť svoju tvár dobru, kam smeruje stuha dobrej sily na tomto symbole, a zlu by mal nastaviť chrbát ako druhú stuha. Túto cestu naznačuje aj pozdvižená ruka postavy. Hoci väčšina vyznávačov zoroastrizmu emigrovala do Indie, v Iráne sa ich počet odhaduje na 25 tisíc. Sprievodca nám dohodol návštevu v zoroastrickej domácnosti v dedinke Čam s jedenástimi obyvateľmi. Nízkymi dverami vchádzame do hlineného

Na vrchole veže mlčania

Ešte pár schodíkov a sme na vrchole veže. Vidíme široký kamenný kruh, po jeho vonkajšom obvode ukladali telá mužov, do stredu ženy a vo vnútornom, najmenšom okruhu ležali mŕtve deti. V strede kruhu je otvor, kam sa do vápna hádzali ohlodané kosti. Z nečistých ľudských tiel tak nezostalo nič. Iba netelesná duša, ktorá dosiahne požehnaný stav v nebesiach až po tridsiatich rokoch! Dnes sa už týmto spôsobom nesmie v Iráne pochovávať, supy dávno odleteli, na vrchole veže len vietor kvili svoju tichú pesničku: „Neboj sa a nechvej sa, toto je miesto našich predkov, otcov a matiek, čistých a dobrých ľudí...“ Najsmutnejším miestom v Iráne, ktoré sme navštívili, nebolo však toto pohrebisko, ale opustená dedina Charanak, plná mátožných tieňov rozpadajúcich sa domov, nikam nevedúcich schodov a uličiek zatarasených sutinami. Prečo všetci jej obyvatelia odišli? A kam? Čaká podobný osud aj zoroastrickú dedinku Čam? V jej záhradách sa už teraz ohýbajú stromy pod farchou ťažkých granátových jabĺk, ktoré nemá kto obrať...

Zbožňovanie perzských lyrikov

Na zmienenej fotografii u zoroastrickej tety, ako som neskôr zistila, bola hrobka básnika Firdúsiho. Obdiv a láska Iráncov k svojim národným poetom ma fascinovali. Viete si predstaviť, že by mladomanželia prichádzali k hrobu Andreja Sládkoviča, recitovali si tam verše z jeho slávnej Maríny a zbožne rozjímali nad harmóniou vesmírneho

Hrobka Háfiza - jedného z najväčších perzských poetov

poriadku? Tak presne toto sa deje v meste Širáz pri hrobke básnika Saadiho a najmä pri mieste posledného odpočinku najväčšieho perzského lyrika Háfiza, ktorého obdivovateľom bol aj Goethe. Paradoxom je, že Háfiz sa vo svojich básňach často vyznáva z náklonnosti k vínu („a z môjho prachu kievž by urobili džbán, aby som už nikdy nebol bez vína“), a pritom je dnes v celej krajine alkohol zakázaný, hrozno sa smie pestovať len na hrozienka. Takisto je častým objektom Háfizovej lásky chlapec podobný cyprušteku. V súčasnosti je homosexualita trestným činom, od islamskej revolúcie bolo za to vyše štyritisíc mužov odsúdených na smrť obesením. V Iráne neexistujú žiadne gaykluby, nenosia sa AIDS-stužky a nekonajú dúhové parády. Homosexuáli žijú v neustálom strachu, nezriedka aj z vlastných rodičov, pretože niektorí by ich kvôli ich orientácii sami odviekli do väzenia. K Háfizovej hrobke prichádzajú hlavne mladé dvojice (manželské, lebo páriky môže ešte stále na ulici zastaviť a skontrolovať mravnostná polícia), fotia sa, modlia alebo dokonca spievajú. Háfiz je spoločníkom ich milostných vzplanutí i radcom v ťažkých situáciách. Súbor jeho diel nájdeme doma u väčšiny Iráncov, jeho básne sa učia naspamäť, recitujú ich v slávnostný večer pri odpočítavaní posledných minút starého roka, používajú ich ako príslovia a mnohé verše sú zhudobnené. V perzskej lyrike často nájdeme príbeh ruže a slávi-ka, stelesňujúcich absolútnu krásu a nenaplnenú lásku.

Isfahán – polovica sveta

Koniec rozkvetu perzského ducha a kultúry nosí meno Džingischán. Po mongolskej invázii v roku 1218 boli zničené takmer všetky budovy

a umelecké poklady. A keď sa tadiaľto prehnal ešte aj stredoázijský dobyvateľ Timur, z Perzie ostala len zruinovaná krajina. Až o tristo rokov neskôr sa nová dynastia Safijovcov s elánom pustila do jej znovuoobnovenia. Stratený lesk získala krajina za vlády šáha Abbása I., ktorý premiestnil hlavné mesto do Isfahánu, kde nechal postaviť toľko nových a nádherných stavieb, že európski cestovatelia nazvali Isfahán polovicou sveta. My sme do mesta dorazili večer. Sprievodca nás viedol cez spleť vyprázdnených bazárových uličiek a na konci tohto labyrintu nám prikázal neďaľ sa doprava, až kým nám nepovie. Keď sme na jeho povel otočili hlavy, pred nami bol Nakš-e džahán – druhé najväčšie námestie na svete (560 x 160 m). Na každej strane sa tiahne nekonečný rad jednoposchodových arkád, ktoré prevyšujú len tri dominantnejšie budovy: Šáhova mešita, založená k námestiu v 45-stupňovom uhle, aby bola správne natočená k Mekke, a mešita šejka Lotfolláha, ktorá ma úplne dostala svojou netradične bēžovou kupolou. Keďže bola privátnou mešitou šáha, nemá žiadne minarety, veď šáhovi nemusel žiaden muezín určovať, kedy sa treba modliť. Tretou stavbou je jeho palác Ali Qapu – tu pod cédrovými stĺpmi sedával šáh so svojimi hosťami a pozoroval zápasy konského póla na námestí. Dnes tu tiež premávajú kone, ťahajúce kočiare naplnené hlavne turistami, lebo Isfahán je najnavštevovanejším mestom v celom Iráne. V strede námestia je veľké jazierko, celé okolie je pekne upravené. Pojem „perzská záhrada“ sa používa aj v záhradnej architektúre. Už v starej Perzii vedeli, že farba kvetov potešuje oko, ucho zas spev vtákov a šum vody, vôňa kvetov a plodov poteší nos, jemný povrch trávnikov a zamatové kvetné lupienky siahajúcu ruku... Nečudo, že i v túto hodinu je krásne nasvietené námestie plné, domáci posedávajú, debatujú, vychutnávajú si teplý večer.

Čulý ruch cez deň

Počas dňa je námestie zaplnené turistami, ale aj domácimi, ktorí sedia na trávě a piknikujú alebo popijajú čaj zo samovarov. V arkádach sú samé remeselnícke dielničky, obchodíky, čajovne a malé cukrárne. Zovšadiaľ sa ozýva klepanie a búchanie, to umeleckí kováči vyklepávajú mosadzné a medené riady, tepú do kovu ozdobné ornamenty alebo inde zas udierajú do drevených razníc, aby tak odtlačili farebné vzory na typické iránske obrusy. Zastavujeme sa pri jednom výrobcovi, poukazuje a porozpráva nám, ako získava prírodné farby z vlašských orechov a granátových jabĺk. Ochota predavačov a tisíce vzorov na látkach rozvešaných nad vchodom i na stenách nás premáhajú a aj my – po nekonečnom vyberaní – si jeden obrus kúpime. Zato v obchode s kobercami sme odolali, neodradila nás ani tak cena, ako skôr predstava, ako sa so zrolovaným kobercom na pleci prepravujeme po Iráne a potom domov. Moja otázka, či predávajú aj lietajúce koberce, obchodníka vôbec nezaskočila. Schmatol krásny koberec z regálu, vyhodil ho do výšky a koberec letel. Či skôr padal k zemi? Zastavíme sa aj pri maliaroch miniatúr, ktorí na starý papier alebo na kúsky ťavých kostí maľujú výjavy z eposov perzských básnikov. Vyberám si príbeh o Farhadovi a Širín (perzskí Romeo a Júlia) a miniatúru Isfahánu s jeho mešitami, palácami a holubníkom – ako spomienku na to, že do jedného holubníka

Predavač granátových jabĺk pred holubníkom

Vyklepávanie mosadzných nádob

Výroba obrusov

(prázdného!) sme aj vlezli. Nevie, prečo sa hovorí: nerobte mi tu z toho holubník! Ten náš vyzeral veľmi úhľadne, bol plný komôrok pre holubov, od ktorých sa kedysi zbieral trus a používal ako hnojivo. Ešte dlho sme sa prechádzali pod arkádami, nazerali do obchodíkov, kde sa predávali suveníry, ale aj tašky a odevy – modelky na plagátoch vo výklade mali rozmazanú alebo aspoň odvrátenú tvár...

Iránska dámska móda

Vo všetkých sprievodcoch píšu, ako sa majú obliecť ženy cestujúce do Iránu: široké nohavice, dlhé rukávy, blúza alebo kabát siahajúce pod zadok, šatka na hlavu. Môžem vás ubezpečiť, že takto dohabané sme v Iráne boli naozaj len my – turistky. Iránske ženy si svoje oblečenie skrývajú pod dlhý čador, ktorý si pod bradou pridržajú rukami. Vôbec nechápem, ako pri tom ešte dokážu telefonovať, niešť tašku s nákupom a držať za ruku dieťa. Čadory sú čierne, keď sa v úzkej uličke vynorí niekoľko zahalených postáv, tak je to, akoby sa trochu zotmel, akoby si aj krajina nasadila čierny závoj. Pri návšteve jednej mešity v Šíráze nestačili naše šatky, museli sme si vziať erárne čadory, čo boli ako plachta veľké kusy tenkej látky. Vôbec sme nevedeli, čo patrí na hlavu a čo dolu, pripadali sme si ako oblečené v stane, handra za nami plápolala ako natrhnutý závoj. Občas sa pri nás zastavili Iránky a s veľkým chichotom nám plachtu ponaprávali. Aj tak to vydržalo len na pár krokov. Mladé dievčatá, hlavne vo väčších

Mladé Iránky

mestách, nosia síce dlhšie kabáty tmavej farby, ale sebavedome si k nim obliekajú úzke, obťahnuté nohavice, šatky majú nasadené len od polovice temena, nechýbajú veľké slnečné okuliare. Tváre majú namaľované ako z módného žurnálu – veď je to jediný spôsob, ako môžu na verejnosti prejavíť svoju individualitu. Žiaden div, že si preto nechávajú tvár vylepšiť, najmä nos, aby dosiahli profil gréckych sóch. Len v Teheráne je viac ako tritisíc plastických chirurgov! Plastické operácie sú zároveň aj akýmsi protestom proti predpisom a tlakom všedného dňa. Po uliciach vraj ešte stále premáva mravnostná polícia (my sme ju nestretli), za Chomejního v rokoch 1979 – 1989 stierali dievčatám nápadný rúž britvou a za make-up na tvári hrozilo bičovanie. Momentálne to nie je až také prísne, vždy to však závisí od toho, kto sa dostane k moci. Veľké portréty Chomejního sú ešte aj dnes po celej krajine, tvári sa na nich dosť nevraživo. Nuž veru, nos, ústa alebo prsia sa dajú ľahšie zmeniť ako režim...

Krajina v čiernom

Akoby nestačilo, že sa ženy v Iráne obliekajú do tmavého, asi na tretí deň našej cesty sa do čierneho začala zahalovať celá krajina. Na lampách, mešitách, mostoch... proste všade zrazu viseli čierne zástavy s husto popísanými alebo povyšivanými nápismi. Niekde sa ešte došivali priamo na ulici. Ocitli sme sa na začiatku mesiaca

muharram, čierne zástavy boli súčasťou priprav veľkého smútku, ktorý pripadá na 10. deň (ašura) tohto mesiaca. Iránski šiíti si vtedy pripomínajú zavraždenie svojho tretieho imáma Husajna s celou jeho rodinou v meste Kerbalá v dnešnom Iraku. Obchody na teheránskych uliciach boli preplnené predmetmi nevyhnutými na smútočné procesie: čierne tričká s nápismi, aj v detských veľkostiach, pretože prítomnosť a plač detí je vitálnym doplnkom týchto scén, bubny na udávanie rytmu pochodujúcim, kožené opasky a drôtené biče, ktorými sa šiítski veriaci budú dobrovoľne bičovať. Vo vzduchu už teraz cítiť mystický ošiaľ. Muži obalujú veľké drevené konštrukcie (naql), napodobňujúce Husajnovu hrobku, do čierneho súkna. Onedlho ju ponosú mestom v procesnom sprievode. Veľmi silným zážitkom bola pre mňa pašiová hra o Husajnovom utrpení v podaní skupiny mladých ľudí, ktorí mali na tvárach a oblečení vrstvu zaschnutej hliny, takže vyzerali ako zombies z amerického hororu. Zatiaľ čo sa jeden z nich za rytmických úderov bubna zvíjal na zemi v smrteľných křčoch, naokolo stojace ženy, nehybné a tiež zamaskované ako sochy, sa synchronne bili jednou rukou do prs. Predstavenie ešte dlho rezonovalo v hlbke môjho podvedomia pri predstave, že v susednom Iraku sunnitski moslimovia z Islamského štátu nemilosrdne vraždia prívržencov šiítizmu. V Iráne by museli vyvraždiť 94 percent obyvateľstva...

Ako sa (ne)dostať do maléru

Všetkých známych, ktorí udivene reagovali na cieľ našej dovolenky, ovplyvnili správy, ktoré stotožňujú Iráncov s fundamentalistami a fanatikmi. Netreba však posudzovať celý národ len podľa správania extrémistickej menšiny. Ľudia, ktorých sme na našej ceste stretli, boli milí, nevtieraví, úslužní. Cítili sme sa bezpečne. Samozrejme, že človek musí rešpektovať určité pravidlá, nielen pokiaľ ide o oblečenie, ale aj zákaz fotografovania určitých objektov. Boli sme si toho vedomí a naše objektívy smerovali len na pamiatky. V Teheráne, v trme-vrme na ulici nás upútala trojica mužov, ktorí sa akosi zvláštne pohybovali. Až keď sme prišli bližšie, videli sme, že sú to väzni, ktorí mali navzájom poprepletané ruky v putách. Fotoaparát som zakryla cípom šatky a takmer nedýchajúc som prešla popri skupinke. Bolo mi jasné, že keby som teraz stlačila spúšť, malér by ma určite neminul, navyše, keď som mala vo vrecku novinársky preukaz. Vydýchla som si a pokračovala k národnej banke, kde sme si v múzeu chceli pozrieť iránske korunovačné klenoty a iné poklady. Niektorí z nás práve odovzdávali tašky a prechádzali kontrolou, keď sa vo dverách zjavil vojak a mlel niečo o zakázanom fotografovaní. Nechápavo sme na neho hľadeli, boli sme si istí, že sme nič nedovolené nefotili, vojak nevedel po anglicky, tlmočila ochranka banky, tak sme sa tam handrkovali, až to vojak vzdal a odišiel. Doma pri prezeraní fotiek som našla fotku nápisu s názvom banky na stene jej budovy. Prešiel mi mráz po chrbte. To bolo to, čo prekážalo vojakovi! Národná banka je predsa štátna inštitúcia. Ale tam, vtedy na ulici, som si to vôbec neuvedomovala a bola som skalopecne presvedčená o svojej nevinne...

Videli a zažili sme toho v Iráne naozaj veľa zaujímavého. Napriek tomu mi na tejto krajine stále niečo prekáža, hoci to neviem presne identifikovať. Pri sťahovaní fotiek do počítača som si všimla, že od určitého momentu sa na niektorých fotkách zjavuje akási čierna škvrna a tiež neviem, odkiaľ sa vzala. Je malá, rozmazaná a irituje ma. Irán počas svojej histórie trpel pod rôznymi represívnymi režimami. Niekedy som mala pocit, akoby tam ešte stále zostal kus ťažkého bremena, cíp čierneho závoja alebo čierna škvrna... neviem to pomenovať. Možno, že je to len môj pocit z pozície ženy, lebo tie to v novodobej iránskej histórii nikdy nemali ľahké. Jeden režim im prikazoval nosiť šatky, druhý im ich strhával. Veľmi by som im priala, aby sa raz aj s ich krásnymi vlasmi mohol pohrávať vánok, aby šatku nemali z donútenia, ale len ako módný doplnok, a aby sa so svojimi priateľmi mohli po uliciach viesť za ruku bez strachu z mravnostnej polície. Teraz sú zákazy a príkazy znesiteľné, ale ktovie, čo pri súčasnej situácii vo svete príde zajtra, o rok, o päť rokov? Čo bude potom? Ako by povedal veľký Háfiz: Čo zostane z ruží, keď ich slávik zradí? ■

80. VÝROČIE
NARODENIA

MIROSLAV CIPÁR

Hoci Miroslav Cipár v januári oslávil 80 rokov, maľuje takmer denne. Mnohé z jeho obrazov sú pritom veľkorozmerné. „Keď nie som v ateliéri, som nervózny, nevrlý, nesvoj. Ale keď pracujem a ide mi to, keď viem, čo budem robiť, som láskavý, rozdávam sa a je mi dobre,“ hovorí o sebe.

Fotografie: Archív redakcie
Maliar Miroslav Cipár vo svojom ateliéri

Univerzálny umelec Miroslav Cipár patrí k najkomplexnejším slovenským výtvarníkom. Venuje sa užitočnej grafike, monumentálnej tvorbe, sochárstvu, tvorbe značiek a tiež pracuje v oblasti reklamnej a plagátovej tvorby, animovaného filmu a scénografie. Stál pri zrode a realizácii viacerých kultúrnych projektov, napríklad Bienále ilustrácií Bratislava (BIB), ale významnú úlohu zohral aj v prelomovom roku 1989 ako jeden zo zakladateľov VPN a aktér Nežnej revolúcie. Laureát mnohých ocenení, ktorý tvrdí, že všetko, čo sa mu v živote podarilo, je zásluha cudzích ľudí. Dnes je najšťastnejší vo svojom ateliéri a s manželkou Vilmou, rovnako aktívnou a takmer rovnako populárnou ako on.

Miroslav Cipár sa narodil 8. januára 1935 vo Vysokej nad Kysucou. Po ukončení žilinského gymnázia študoval v rokoch 1953 – 1955 na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave u profesora Eugena Lehotského. V rokoch 1955 – 1961 absolvoval štúdium grafiky a monumentálnej maľby na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave pod vedením profesorov Vincenta Hložníka a Petra Matejku. Erudovanosť a skúsenosť získal v rokoch 1971 – 1972 v indickom Novom Dillí v Children's Book Institut, v roku 1985 viedol workshop pre ilustrátorov na Srí Lanke a v roku 1987 bol na štipendijnom pobyte v Spojených štátoch amerických. Za ilustračnú tvorbu mu viacnásobne udelili Cenu vydavateľstva Mladé letá a čestné uznania zo súťaže Najkrajšia kniha. Z Festivalu najkrajších kníh sveta vo francúzskom Nice si v roku 1972 priniesol ocenenie Zlatý orol za ilustrácie Aristofanovej Lýsistraty. Za ilustrácie ku knihám Márie Ďuričkovej Biela kňažná a Dunajská kráľovná získal Plaketu BIB '73 a Plaketu BIB '77. Zlatou medailou na IBA

Jeden z námetov na poštové známky

Miroslav Cipár je autorom loga SNG...

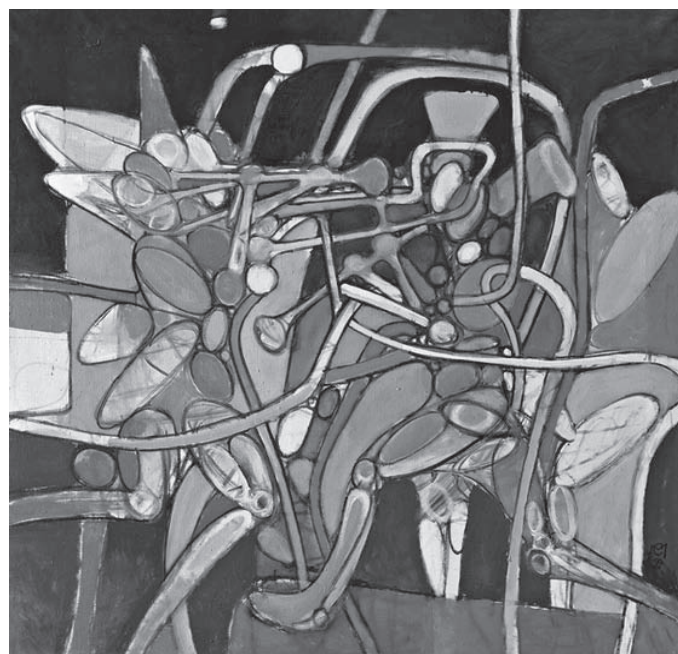
... aj Bratislavských hudobných slávností

v Lipsku v roku 1982 ocenili knihu Miroslava Válka Veľká cestovná horúčka s jeho ilustráciami. Od roku 1979 je nositeľom Ceny Ľudovíta Fullu a od roku 2001 tiež nositeľom Radu Ľudovíta Štúra I. triedy.

Z fragmentov celky

„Myslím na desiatky vecí. Kreslím si a mám toľko možností, že neviem, ktorej sa skôr chytiť. Však to je aj jeden z mojich problémov! Často preskakujem, ako keď sa prerušuje rozhovor. Preskočím na inú tému, pretože som nedočkavý, som plný zvedavosti, na čo by som prišiel, keby som skúsil niečo iné. Takže, s tým majú u mňa problém aj kunsthistorici, ktorí sa čudujú: – Veď každá jeho vec je iná! Ako je to možné? Ja odpovedám – veď tak sa píšú aj básničky, sú rôzne a potom sa ocitnú v jednej knižke.“

Cipár vníma umenie aj cez celkom jednoduché materiály. Okrem výtvarných techník využíva ako podkladový materiál vrecovinu,

Karneval

Maľujem len to, čo nevidím

Tri skupiny

sololit, plátno, preglejky, drevo či kartón. „Mám totiž rád všetky podnety. Vznikajú z rozličných materiálov – zo starých častí nástrojov, zo starých vecí, ktoré sú už odhodnené alebo už nie sú funkčné. Zachránim ich, odložím bokom a jedného dňa to použijem. Je to vlastne celkom obyčajná metóda. Z častí tých fragmentov potom zostavujem nové celky. To je tá tvorba,“ opisuje výtvarník.

„Presvedčil som sa, že myšlienky sa nerodia v hlave samy od seba, ako sa ľudia domnievajú, ale rodia sa počas práce. A to je zároveň aj recept, ako privolať nápady. Práca obrodzuje. Lautréamont povedal, že zo všetkých činností, ktorým sa človek venuje, najmenej nudná je práca. To je úžasne presné! Kto spozná potešenie z práce, potom už nehľadá iné potešenia.“

Som Maliar

Galerista Ivan Jančár, ktorý pred dvoma rokmi pripravil Miroslavovi Cipárovi rozsiahlu výstavu v Pálffyho paláci Galérie mesta Bratislavy, o ňom hovorí: „Miroslav Cipár vo svojich obrazoch rieši veľké spoločenské témy, sú to však veľké, hoci pre niekoho aj ťažko postrehnuteľné témy individuality. Nie sú to obrazy žijúce len zo svojej farby a tvaru. Bráni sa proti tomu, že umenie nutne musí byť výrazom doby, tak ako ani výrazná individualita nemusí byť podriadená dobe. Táto skutočnosť je pri pohľade na maliarsku tvorbu Miroslava Cipára jednou z najzásadnejších. Bez obáv prechádza spektrom výtvarného umenia druhej polovice dvadsiateho a prvého desaťročia dvadsiateho prvého storočia. Ak má pocit, že niekde a niekedy ostalo niečo nedopovedané a poskytuje možnosť ďalšieho skúmania, vytvára nové obrazy bez ohľadu na to, či sa to zdá byť momentálne aktuálne alebo nie. V Cipárových obrazoch je vždy niečo pod niečím a niečo za niečím. A vnímavejší cítia, že ešte aj niečo medzitým. Pre Miroslava Cipára je dôležitá aj vizuálnosť, silný výraz obrazu, ktorý si divák hneď zapamätá, či autorovými slovami ‚farebná senzácia‘. Napriek tomuto vizuálnemu účinku Miroslav Cipár vytvára obrazy, ktoré viac oslovujú ducha ako zrak. A nám udivujúcim spôsobom už neponúka len svoje ilustrácie, grafiky, značky, logá, kaligrafické diela, ale svoje obrazy, ktoré nám za neho hovoria: ‚Som Maliar.‘“ ■

Spracovala Martina Viglašská

Zdroje:

kultura.pravda.sk/galeria/clanok/308332-miroslav-cipar/
<http://www.gmb.sk/sk/exhibition/detail/miroslav-cipar>
<http://www.teraz.sk/kultura/akademicky-maliar-miroslav-cipar-sa-do/113504-clanok.html>

Kodifikovaný citát

Miroslav Cipár ist ein bekannter Illustrator, Grafiker und Entwerfer von Schutzmarken. Er wurde am 8. Januar 1935 in Vysoká an der Kysuca geboren und studierte an der Pädagogischen Hochschule und der Universität der Bildenden Künste in Bratislava. In den Jahren 1971 - 72 arbeitete er am Children's Book Institut in New Delhi in Indien. Neben der Illustration widmet er sich ebenfalls der angewandten Kunst, der freien Kunst und dem monumentalen Schaffen. Charakteristisch für seine Illustrationen ist der Hang zur Symbolik und ausgefeilten Verzierung. Für sein künstlerisches Schaffen erhielt er mehrfach den Preis des Verlags Mladé letá sowie den Ehrenpreis beim Wettbewerb „Das schönste Buch“. Das Buch von M. Válek „Das grosse Reisefieber“ mit Illustrationen von Miroslav Cipár wurde 1982 mit der goldenen Medaille der IBA Leipzig ausgezeichnet. Seit 1979 ist Cipár Träger des Ludovít Fulla Preises.

Milé deti,

všimli ste si, že v takmer každom slovenskom meste sa nachádza nejaký hrad, zámok alebo aspoň hradné ruiny? Ja som bola nedávno v Trenčíne a tam, priamo nad mestom, na vysokom brale stojí hrad ako kulisa z rozprávky. Majú tam aj hradnú studňu, ku ktorej sa viaže povest' o krásnej Fatime, zajatkyni trenčianskeho hradného pána Štefana Zápoľského. Do Fatimy bol zalúbený istý Omar, ktorý ju chcel vyslobodiť, preto prisľúbil, že vykope na hrade v tvrdej skale studňu. Po tri roky musel kopať, kým skala skutočne vydala vodu. Prvú čašu podal Omar hradnému pánovi a povedal: „Vodu máš, Zápoľský, ale srdce nemáš!“ Keď Omar odvádzal oslobodenú Fatimu na koni z hradu, zachytil sa jej závoj na šípovom kríku. Na tom mieste dodnes stojí najstarší hostinec v Trenčíne, nazývaný Fatima.

Ale to je všetko legenda. V skutočnosti studňu vykopalí tamojší poddaní. No ale uznajte, že príbeh o veľkej láske znie omnoho lepšie!

Možno aj vy pri najbližšej návšteve Slovenska objavíte nejaký zaujímavý hrad alebo povest' s ním spojenú. Napíšte nám alebo ten hrad nakreslite alebo odfoťte. Vaše príspevky uverejníme v ďalšom čísle nášho časopisu.

Tak zatiaľ čau, teším sa na vaše postrehy a obrázky!

Vaša Ina

Správy zo SOVY

Milí rodičia,

stretnutia s milými a príjemnými ľuďmi narušujú každodenný stereotyp. Našťastie, veď inak by sme to mali na svete naozaj veľmi nudné.

Rodinné stretnutia, oslavy, stretnutia zo základnej, strednej školy alebo univerzity, stretnutia kamarátov z vojenskej služby, stretnutia spolubývajúcich z internátu a mnohé iné – kto by sa na ne netešil?

Aj stretnutia v spolku SOVA, či už na hodinách slovenčiny, na koncerte, divadelnom predstavení alebo na schôdzi spolkového výboru patria medzi tie príjemné.

Naposledy som spoznala kopec milých mladých slovenských rodín na divadelnom výlete v Bratislave. Cesta do hlavného mesta Slovenska nám pri spoločných rozhovoroch ubehla veľmi rýchlo. V Bratislave nás vyzbimalo teplé jarné slniečko. My, dospeli, sme sa tešili z prechádzky po dunajskom nábřeží a nechali sa voľne unášať tečúcim Dunajom do spomienok na Slovensko pred mnohými rokmi. Niektorí mladší a zdatnejší sa v tom krátkom čase obedňajšej prestávky stihli vyšplhať na bývalý Most SNP, dnešný Nový most. No a iní sa nechali nadchnúť nákupnými možnosťami, ktoré ponúka Eurovea. Deti si vo voľnom čase vyskúšali rôzne preliezačky a športové atrakcie, zamávali lodiam, plávajúcimi sa po Dunaji, a každý si prišiel na svoje.

Hlavným cieľom nášho výletu však bolo Slovenské národné divadlo. Tam totiž v sobotu hrali fantazijnú rozprávku o slovenskom hrdinovi Lomidrevovi, Škratke Laktibradke, o silákoch Miesiželevovi a Valivrchovi, ale aj o drakoch, rozmazaných princenách, o slovenskom jazyku i o vesmíre.

Lomidrevo si našťastie s drakmi poradil, princeznú vyslobodil a obstál aj vo všetkých ťažkých skúškach. Srdce na správnom mieste mala aj Laktibradka, ktorá Lomidrevovi pomohla v ťažkých chvíľach, keď ho opustili jeho mocní kamaráti.

Nerovný boj s troj-, šesť- a dvanásťhlavými drakmi trval takmer dve a pol hodiny. A musím povedať: Klobúk dolu pred vami, deti, lebo ste vydržali sústredene sledovať celé dianie, zapájali sa do hry a podporovali kamaráta Lomidreva, ako mohli.

Z divadelného predstavenia o Lomidrevovi

Spoločný divadelný výlet sa nám teda naozaj vydaril. A tešíme sa aj na ďalší. Ten by nás mal preniesť zo sveta veľkých silákov do sveta maličkých chrobáčikov a mravčekov. Áno, hádate správne. Čaká vás veľký výlet do Nitry a do sveta malých chrobáčikov, v ktorom je aj malá šálka veľká ako kostolná veža a vyšplhať sa na púpavu predstavuje pre chrobáka veľké akrobatické číslo. Spoznáme spolu úsmevné dobrodružstvá Ferda Mravca, odvážneho mravca, ktorý opustil mravenisko a vybral sa v ústrety nebezpečenstvám sveta...

Teta Nelka so svojou milou polienkovou rodinkou

Ale nemusíme chodiť ani do Nitry, zaspomínať na iné vydarené akcie spolku SOVA si môžeme aj vo Viedni. Nie je to tak dávno, čo sme sa veselili na januárovom maškarnom bále so Šašom Marošom. Divadelné a kreatívne stretnutie s Nelkou Dušovou nám

Malí a veľkí výletníci v Bratislave

Foto: Ľubomíra Wimmer-Pastorková

Foto: archív Nelky Dušovej

Foto: Ľubomíra Wimmer-Pastorková

Slovenčina v spolku

Predo dvermi máme jar a už pomaly začíname hodnotiť školský rok. Do jeho konca nám ostáva ešte pár spoločných hodín, ale o výsledkoch sa dá hovoriť už teraz.

Rozhodnutie rozšíriť počet skupín pri výučbe slovenčiny v spolku bolo správne, deti tak majú dostatočný priestor na rozličné činnosti priradené ich veku. Školáci sa aktívne stretávajú a so záujmom si vzájomne obohacujú vedomosti. Malí školáci urobili veľké pokroky pri spoznávaní zákutí slovenského jazyka.

Veľkú zásluhu majú hlavne rodičia, ktorí podporujú a motivujú svoje deti. Oceňujem sobotné výjazdy do spolku a s tým spojené odriekanie. Verím, že tento záujem im (rodičom i deťom) dlho-dlho vydrží a na hodinách slovenčiny sa budeme stretávať aj v nasledujúcich rokoch. ■

Mária Kolek

Fašiangy v SOVE

Fašiangový maškarný bál pre deti má v Slovenskom školskom spolku SOVA už dlhoročnú tradíciu. Ani tento rok nechýbal v našom programe. V nedeľu 25. 1. 2015 o 16.00 sme to naplno roztočili spolu so šašom Marošom, pirátmi, drakmi, rytiermi, vílami, strigami a čarodejnicami, medvedíkmi aj tigrami. Veselá nálada, bláznivá hudba, klauniáda a rôzne súťaže trvali až do neskorého večera. A keďže sme

Fotografie: Elena Mandik

Šašo Maroš v obklúčení víl a princezien

Zabávali sa malí i veľkí

boli takí krásne zamaskovaní, poctil nás svojou neočakávanou návštevou aj ORF. Možno ste si naše fašiangové šantenie pozreli v televízii. Boli sme úžasní, však? ■

Elena Mandik

Foto: Elena Mandik

Slovenské koledy v podaní malých tanečníčok Ely Repky s hudobným sprievodom harmonikárky Márie Petrovičovej

pripomínajú vlastnoručne vyrobení drevení Jankovia Polienkovia. Asi mi nebudete veriť, keď vám prezradím, že aj moje deti ich doma vzorne opatrujú. Majú ich už vyše sedem rokov vystavené na okenici, takže semtam ich treba oprášiť a prečesať im vlásky.

Aj Pipi Dlhá Pančucha a jej kamaráti, ktorí k nám pricestovali z Hriňovej, sa s nami v spolku do sýtosti vyjašili v tanci a pri hrách s loptičkou a opičkou. A ak nás spomienky na pekné stretnutia zavedú až do roku 2014, tak tam na úplne najvyššom mieste stojí stretnutie s Mikulášom. S ním prišlo do Viedne už tradične aj Zvolenské divadlo Jozefa Gregora Tajovského a Traja kamaráti, tri veselé prasiatka.

Je jasné, že Mikuláš patrí medzi našich najlepších kamarátov a stretnutie s ním sme

už takisto dávno dohodli. Pokojne môžete toto tajomstvo prezradiť aj iným – slovenský Mikuláš príde do Viedne v pondelok 8. decembra podvečer a privezie so sebou aj veľa pomocníkov na rozdávanie darčiekov.

A ešte jedno pekné, veselé, poučné a naozaj veľmi milé aprílové stretnutie máme pre vás prichystané. V nedeľu 19. apríla o 16.00 sa bude v spolku lietať. Nebojte sa, nebude to úplne uletená akcia, ako by sa v apríli dalo očakávať. V tento deň sa spolu s nezbedným vrabčiakom Čimom a jeho vynikajúcimi učiteľmi lietania, Katkou a Ľubom Piktorovcami z pezienského divadla PIKI naučíte nielen po slovensky, ale aj lietať!

A túto jedinečnú šancu by ste si nemali naozaj nechať ujsť ... ■

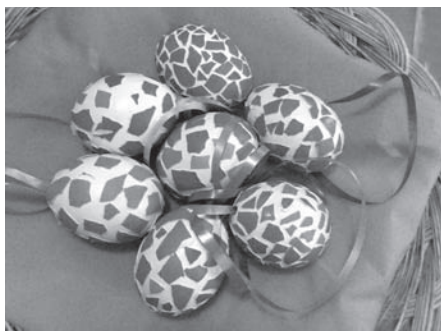
Elena Mandik

Z NAŠICH PRÍPRAV NA VEĽKÚ NOC

Fotografie: Ingrid Žalneva

Počas hodiny slovenčiny 14. marca sme vyrábali mozaikové vajička

Hotové vajička – výsledok našej trpezlivosti

Mozaikovou techniku si vyskúšali aj starší žiaci

Občas nám vypomohla mamička

S našimi výtvormi sme sa odfotili

Ukázali sme si, ako sa dajú vajička zafarbiť cibuľovými šupkami

Jana Gregor-Rogler

650 ROKOV VIEDENSKEJ SLOVENSKE OSOBNOSTI NA PÔDE UNIVERZITY

Hlavná budova Viedenskej univerzity

Fotografie: Jana Gregor-Rogler

„Johann očakával viac slnka, ale zima vyzerá byť tu vo Viedni taká istá ako doma v Sasku – mrazivá. V miestnosti, o ktorú sa delí s ďalšími, je vlhko, iba dych ostatných scholárov zohrieva burzu. Často prednášaný text Aristotela vie naspamäť. Niektoré state mu nanovo prichádzajú na um. Opakovane mu znejú v hlave ako zvony. Latinčina mu pripadá ľahká, musia ju nielen vedieť čítať, ale sa aj latinsky medzi sebou zhovárať. Občas počuje slová, ktoré sú mu cudzie. Odkiaľ len všetci tí scholári pochádzajú. Zo všetkých kútov! Ale nikto z Halberstadtu ako on. Štúdium na artistickej fakulte je pre neho zvláštnosťou. Nikto z kamarátov z detstva tu nie je s ním. Buď chýbali peniaze, alebo znalosť latinčiny. A Johann ani vlastne nevedel, čo to vlastne Artistenštúdium je. Opakovanie a opakovanie, traktáty. V uniforme, ktorú povinne nosia, vyzerajú všetci ako klerici. Mnohí aj nimi sú. Johann je rád, že dostal uniformu, jeho vlastné šaty sú po dlhej niekoľkodňovej ceste z Halberstadtu do Viedne otrhané. Johann mal vlastne šťastie, že biskup, u ktorého bola mama ako gazdiná, mu pomohol, aby mohol navštevovať latinskú školu pri Dóme v Halbertsadte, hoci by sa vtedy radšej učil za stolára u Seppa. Ale potom si latinčinu obľúbil, počúval ju na svätých omšiach, znela tak jasne.“

Model univerzity

Svokor Karol IV. a zať Rudolf IV. – súperenie medzi Prahou a Viedňou

Úryvok voľného prekladu poviedky kunsthistoričky Marianny Klemunovej nám priblížil atmosféru študentského života v 14. storočí. Spomínaný biskup z Halberstadtu sa volal Albertus Rignenstorff. Pred nástupom na biskupský úrad bol v roku 1365 prvým rektorom novozaloženej univerzity vo Viedni. Študoval v Prahe, kde Alma Mater (po latinsky Matku živiteľku) Universitas Carolina Pragensis založil Karol IV. Luxemburský už v roku 1348 ako prvú v strednej Európe. Rudolf IV. z rodu Habsburgovcov sa ako 14-ročný oženil v stavežatom meste s dcérou Karola IV. Nevesta Katarína von Luxemburg mala vtedy iba jedenásť rokov. V sedemnástich dal Rudolf svoju detskú izbu v rodnom Hofburgu vo Viedni prestavať na kaplnku. Zasvätil ju všetkým svätým, pretože 1. novembra na sviatok všetkých svätých sa narodil a zároveň si bral príklad od svojho svokra, ktorý mal na hrade v Prahe tiež domácu kaplnku.

Slávnostné uctenie pamiatky Rudolfa v Dóme sv. Štefana v marci t.r.

UNIVERZITY

Viedeň v tom čase ešte nebola biskupstvom ako Praha a Rudolf húževnato pracoval na tom, aby sa vtedajší farský kostol svätého Štefana stal dómom so sídlom kapituly. Kapitulu tvorili kanonici, univerzitní profesori a prepošti. To bol duchovný predstavený, ktorý dostal od Rudolfa úrad univerzitného kancelára. Položenie základného kameňa na gotickú prestavbu kostola podľa vzoru Chrámu sv. Víta v Prahe bezprostredne súviselo so založením Viedenskej univerzity. Študenti sa najskôr učili v škole pri dóme. Rudolf chcel vybudovať v priestore medzi kostolom minoritov a kláštorom Schottenkloster celé univerzitné mesto. To sa mu však nepodarilo, lebo zomrel veľmi mladý, 25-ročný. Na jednej z letných ciest po Taliansku dostal vysokú horúčku. Najskôr ho pochovali v Miláne, pretože bolo horúce leto. Až v zime jeho pozostatky zavinuli do drahej perzskej látky, zašili do hovädzej kože a tak doviezli do Viedne. Tam ho slávnostne uložili do vojvodskej hrobky v podzemí Dómu sv. Štefana, ako si to sám Rudolf za života želal a uviedol aj v zakladateľskej listine univerzity, aby sa zachovala spomienka naňho.

Jeho projekt Alma Mater Rudolphina Vindobonensis prežil. Na svojho zakladateľa Viedeň nezabúda, každý rok 12. marca, na výročie založenia univerzity, si na neho s úctou spomínajú najvyšší predstavitelia univerzity pri mramorovom kenotafe (symbolickom hrobe) v Dóme svätého Štefana.

Zo spomienkovej slávnosti v Dóme sv. Štefana

Albrecht III. „s vrkočom“ – druhý zakladateľ Viedenskej univerzity

Rudolfovým nástupcom sa stal jeho brat Albrecht III., nazývaný „s vrkočom“. V našom ponímaní bol ešte tínedžer, mal iba 15 alebo 16 rokov. Podľa vtedajšej svadobnej politiky si vzal ďalšiu dcéru rímskeho cisára a českého kráľa Karola IV., osemročnú Alžbetu. Rovnako ako jeho brat Rudolf aj Albrecht sa orientoval na Prahu, ktorá vtedy prežívala zlatý vek. Mal vzťah aj k Uhorsku, preto nosil vlasy špeciálne zviazané do vrkoča podľa vzoru uhorského rádu, čím si vyslúžil prímenie. Bol výborný matematik aj astrológ. Postaral sa o to, aby univerzita vo Viedni mala vlastnú budovu. Stála oproti kostolu dominikánov a volala sa Collegium Ducale. Na začiatku boli vo Viedni povolené iba tri fakulty: artistická (fakulta slobodného umenia a filozofie), právnická a lekárska. V roku 1384 získal Albrecht od pápeža Urbana IV. povolenie na zriadenie teologickej fakulty, čím dosiahla viedenská univerzita rovnaké práva ako univerzity svetového mena v Bologni, Paríži, Cambridgi alebo Oxforde. Navštevovalo ju 3 600 študentov a v roku 1410 prevýšil

Vchod do univerzity na Ringu

počet študujúcich vo Viedni počet študujúcich na konkurenčnej pražskej Karlovej univerzite.

Na území dnešného Slovenska ešte vtedy univerzita nebola. Až v roku 1465, presne 100 rokov po vzniku Viedenskej univerzity, založil v Bratislave Matej Korvín Universitas Istropolitana, nazývanú aj Academia Istropolitana. Prednášali na nej aj profesori z Viedne. No netrvalo dlho a univerzitu zatvorili. Slováci chodili na štúdiá do susednej Viedne a vlastne mnohí tu študujú aj dnes. Ale vráťme sa ešte do minulosti.

Rodák z Trnavy Ján Sambucus na artistickej a lekárskej fakulte

Stáročia pôsobili ako sprostredkovatelia vedomostí kláštory, kým vznikli univerzity. Preto aj profesormi na Viedenskej univerzite boli zástupcovia starých rádov, teda augustiniánov, cisterziánov a benediktínov. Dekanom teologickej fakulty bol v 14. storočí až päťkrát za sebou dominikán František Retz. V 16. storočí založil Ignác z Loyoly spoločnosť Ježišov, ktorá prevzala úlohu hlavného univerzitného rádu po dominikánoch. Jezuiti dostali od cisára priestory kostola a kláštora karmelitánov na námestí Am Hof. Tam založili seminár pre študentov bez prostriedkov.

V tomto období prišiel na univerzitu do Viedne študovať gréčtinu Ján Sambucus, rodák z Trnavy, vo veku 11 rokov. Sambucus ako 21-ročný študent venoval predslov 25-ročnému Maximiliánovi II., novozvolenému kráľovi Českého kráľovstva, ktorý sa vrátil so svojou španielskou manželkou na viedenský dvor. Sambucus využil možnosť pripomenúť Maximiliánovi svoju povinnosť ochraňovať Panóniu (Slovensko) pred Turkami: „Žiadam Vás, aby ste držali ochrannú ruku nado mnou a nad mojimi rodičmi, ktorí žijú v Trnave. Sme vystavení mnohým nájazdom Turkov.“ Vďaka tejto práci si ho všimol sám cisár Ferdinand I. Dal mu preložiť básne do latinčiny a udelil kráľovské štipendium. Sambucus bol sám básnikom, aj pri príležitosti ukončenia svojho štúdia napísal báseň Poemata. Po návrate z ciest po Európe, na ktorých zbieral výnimočné rukopisy – dodnes sú vzácnymi exemplármi bývalej dvornej knižnice – sa

stal dvorným historiografom. Pretože vedel veľa rečí, vyučoval na artistickej fakulte Viedenskej univerzity jazyky a na lekárskej fakulte prednášal až do svojej smrti.

Univerzitná štvrť a slovenské osobnosti

V 17. storočí bolo reformou jezuitské kolégium začlenené do univerzity, jezuitský rád sa presťahoval do univerzitnej štvrte a vzniklo monumentálne Akademičné kolégium v oblasti Postgasse-Bäckestraße-Sonnenfeldgasse a Schönlaternengasse. V týchto miestach postavili jezuitský chrám zasvätený Ignácovi z Loyoly a Františkovi Xaverskému, hovorilo sa mu univerzitný kostol. V období baroka ho geniálny maliar Andrea Pozzo vyzdobil freskami, ktoré každého, kto do tohto chrámu vstúpi, fascinujú ilúziou zdanlivej kupoly, okien a hrou svetla. Mária Terézia dala budovu univerzity – dnešné sídlo Akadémie vied – veľkolepo prestavať a v drevenej nadstavbe budovy univerzity zriadila viedenské univerzitné observatórium. Jeho riaditeľom sa stal Slovák Maximilián Hell. Bol v jezuitskom ráde od svojich 18 rokov. Vysokoškolské štúdium teológie, filozofie, logiky a prírodných vied absolvoval ešte na jezuitskom kolégiu vo Viedni. Z observatória vytvoril centrum prírodovedného bádania monarchie.

Na starej univerzite pôsobil aj rodák z Terchovej, slovenský Sokrates Adam František Kollár. Jeho meno je zlatými písmenami vyryté na červenej mramorovej tabuli cti ako prvé pri vstupe do filozofického schodišťa v dnešnej hlavnej budove univerzity na Ringu. Úctu mu preukázali vymenovaním do funkcie dekana Filozofickej fakulty Viedenskej univerzity. Prednášal dejiny, diplomaciu a štátne právo. V roku 1774 sa stal dokonca riaditeľom cisárskej knižnice.

Bronzový reliéf Jána Kollára...

Nositelom mena Kollár je ďalší Slovák, ktorého poznáme z hodín dejepisu aj slovenčiny. Bol to veľký básnik, zberateľ ľudových piesní, národovec, presadzoval myšlienku slovanskej vzájomnosti, evanjelický kňaz Ján Kollár. Na cisárskom dvore pôsobil v revolučných rokoch 1848 – 1849 ako dôverník vlády pre otázky Slovákov. Viedenská Univerzita ho spomína ako mimoriadneho profesora slovanskej archeológie.

Na tomto mieste nemôžeme zabudnúť na Karola Kuzmányho, narodeného v Brezne, tiež evanjelického kňaza, spoluzakladateľa Matice slovenskej, priekopníka slovenskej prekladovej literatúry. V rokoch 1849 – 1860 prednášal ako profesor na Teologickej fakulte vo Viedni.

Jánovi Kollárovi a Karolovi Kuzmánymu Viedenská univerzita prejavila ocenenie aj tým, že povolila v roku 1998 upevniť v arkádovom dvore univerzity ich reliéfy od akademickej sochárky Ludmily Cvenegrošovej.

Učené hlavy v arkádovom dvore univerzity

Po tom, ako sa v búrlivom roku 1848 stala univerzita sídlom akademickej légie, potrebovala súrne ďalšie priestory. Na nový palác si museli profesori aj študenti počkať až do roku 1884, keď slávnostne otvorili budovu univerzity na Ringu. Miestom stretávania sa stáva v 19. storočí a zostáva ním až do súčasnosti veľmi pekný priestraný arkádový dvor s bustami 154 učencov. Najmenej tretina predstavuje profesorov z Čiech, Moravy a, ak

Múza Kastália a moderná inštalácia v dlažbe

si ich pri prechádzke dôsledne obzrieme, objavíme aj tých, ktorí pochádzali zo Slovenska alebo na Slovensku pôsobili.

Pamätník Jozefa Maximiliána Petzvala

Tak nájdeme napríklad pamätník Jozefa Maximiliána Petzvala, vynálezcu objektivov aj divadelného ďalekohľadu, rodáka zo Spišskej Belej, ktorý prednášal na Viedenskej univerzite 40 rokov matematiku. Na prednášky pricválal na bielom koni, padol tak do oka mnohým dámam vo Viedni. Po prednáške, obklopený svojimi poslucháčmi, zas nasadol na koňa a odcválal do svojho domova na kopci Kahlenberg.

Ženy na univerzite

Medzi bustami v arkádovom dvore nenájdete ani jednu venovanú žene. Len nenápadná pamätná tabuľa pripomína spisovateľku Máriu von Ebner-Eschenbachovú. Pochádzala z rodu Dubských na Kroměřížsku. Ako prvá žena vôbec získala na Viedenskej univerzite čestný doktorát.

Uprostred dvora je jediná dáma z kameňa – nymfa Kastália. Toto dielo predstavuje ženu ako inšpiráciu. Je zosobnením prameňa pri gréckych Delfách, kde si služobníci Apollónovej svätynne rituálne umývali vlasy. Preto sa Kastália stala múzou. Od roku 2009 je v podlahe dvora sivá silueta ženy v bojovom postoji. Vyzerá to, akoby Kastália vrhala naddimenzionálny tieň. Inštalácia pochádza od mladej umelkyne Iris Andraschek. Svoj projekt nazvala: „Muse reicht's“ (Múza má dosť). Je to vlastne upozornenie na to, že tu chýba ocenenie početných učených žien.

Ak sa chcete na učené hlavy v arkádovom dvore a celú univerzitu pozrieť zblízka a dozvedieť viac zo života študentov a profesorov minulosti a súčasnosti, príďte tretiu aprílovú sobotu na prechádzku univerzitnou budovou a jej okolím. ■

Použité zdroje:

MÜHLBERGER, Kurt. *Palast der Wissenschaft. Ein historischer Spaziergang durch das Hauptgebäude der Alma Mater Rudolphina Vindobonensis*, 2007.

Kulturmagazin 2015. *Universitätsstadt Wien. Verein der Wiener Fremdenführer 2015.*

KLEMUN, Marianne. *Februar 1388: Johann, Artistenstudent an der hoen schuel zu Wien*. <http://blog.univie.ac.at/februar-1388-johann-artistenstudent-an-der-hoen-schuel-zu-wien/4/>. <http://www.hlalohika.sk/prva-univerzita>

VIEDENSKÁ UNIVERZITA DNES

Fotografie: Jana Gregor-Rogler

Čítareň univerzitnej knižnice

Viedenská univerzita s počtom študentov takmer 92 tisíc je v súčasnosti najväčšou univerzitou v nemecky hovoriacom priestore.

V hlavnej budove univerzity na Ringstraße je sídlo rektorátu, senátu, univerzitnej rady, prednáškových miestnosti, slávnostná sála, v ktorej sa konajú promócie, ako aj historická veľká čítareň univerzitnej knižnice. Okrem hlavnej budovy je univerzita rozmiestnená na šesťdesiatich ďalších miestach, patrí k nej aj botanická záhrada, astronomické observatórium a viacero výskumných pracovísk. Pre študentov ponúka 187 študijných programov na pätnástich fakultách.

Sviedenskou univerzitou je spojených pätnásť nositeľov Nobelovej ceny: Konrad Lorenz (biológia), Róbert Bárány (medicina), Friedrich August von Hayek (ekonómia), Erwin Schrödinger (kvantová mechanika) – možno si niektorí pamätajú jeho podobizeň z 1000-šilingovej bankovky, Julius Wagner-Jauregg (psychiatria) – je po ňom pomenovaná aj psychiatrická klinika v Linzi, Karl Landsteiner (medicina), Hans Fischer (chémia), Otto Loewi (medicina), Viktor Franz Hess (fyzika), Richard Adolf Zsigmondy (chémia), Richard Johann Kuhn (chémia), Max Ferdinand Perutz (chémia), Karl von Frisch (fyziológia), Elias Canetti a napokon Elfriede Jelinek – obaja za literatúru. Medzi portrétmi nositeľov Nobelovej ceny na univerzite je jedna sklená tabuľa s otáznikom. Znamená to – kto bude ďalší z toho množstva študentov, ktorí dnes študujú na tejto inštitúcii?

V súčasnosti existuje viacero systémov hodnotenia úrovne univerzít, podľa ktorých sa

každoročne zostavuje rebríček top univerzít vo svete. Podľa systému QS-Ranking sa v roku 2014 umiestnila Viedenská univerzita na 156. mieste a podľa Shanghai-Ranking skončila na mieste v rozmedzí 151 – 200. Najlepšie umiestnenie doposiaľ – podľa uznávaného systému hodnotenia Times Higher Education World Reputation Rankings – dosiahla Viedenská univerzita v roku 2011, keď sa dostala medzi stovku najlepších univerzít na celom svete. ■

Spracované podľa wikipédie

Die Universität Wien: Die heuer 650 Jahre alte Universität Wien, in der Literatur auch „Alma Mater Rudolphina Vindobonensis“ genannt, ist mittlerweile die älteste und grösste noch bestehende Universität im deutschsprachigen Raum und blickt auf eine Geschichte voller politischer Umbrüche, Umzüge, Glaubenskonflikte und natürlich herausragender WissenschaftlerInnen zurück. Mit derzeit rund 92.000 Studierenden ist sie die größte Hochschule in Österreich. Das von Simon von Sina gestiftete Hauptgebäude wurde zwischen 1877 und 1884 vom Architekten Heinrich von Ferstel an der Wiener Ringstraße im Stil der Neorenaissance erbaut. Heute befinden sich im Hauptgebäude vor allem das Rektorat, die meisten Dekanate, die zentralen Dienstleistungseinrichtungen, die Hauptbibliothek, einige wenige Institute mit ihren Fachbibliotheken und zahlreiche Hörsäle. Die Universität Wien hat 15 Fakultäten. In den führenden Rankings (Rang 156 im QS-Ranking 2014, Rang 151–200 im Shanghai-Ranking) ist sie die bestbewertete Universität Österreichs. Im Times Higher Education World Reputation Rankings 2011 wurde die Universität Wien unter den Top 30 in Europa und im weltweiten Vergleich unter den Top 100 der angesehensten Universitäten platziert.

(Vgl. Wikipedia)

Súčasní študenti Viedenskej univerzity

Ankety – prieskum vašich názorov

Šesť rokov sa môžu naši čitatelia na stránkach www.slovaci.at zúčastňovať na pravidelných anketách. Snažíme sa v nich zachytiť názory na denné témy alebo postoje k dôležitým otázkam našej spoločnosti. Každý deň sme konfrontovaní so štatistikami, prieskumami verejnej mienky. Vieme, koľko percent by volilo toho alebo iného kandidáta alebo stranu – teoreticky. Ovplyvňujú nás výsledky ankety? Alebo je to len všetko „fraška na entú“? Umožnia mi trochu pozrieť sa, či som sám so svojím názorom, alebo v „mainstreame“?

Veľakrát sme sa pýtali na výsledky športových turnajov. Minulý rok to bola otázka „Kto bude futbalovým majstrom sveta?“ – a naši návštevníci to dobre

odhadli – Nemecko viedlo aj u nás štatistiku s 32 % pred Holandskom a Brazíliou so 17 %.

Politicky sme to presne odhadli pri voľbe prezidenta SR – u nás dostal Kiska v prvom kole 31 % pred Ficom s 30 %, v druhom kole 45 % a Fico len 11 % – pre mnohých ľudí obaja neboli optimálni kandidáti – táto skutočnosť sa potom odzrkadlila v účasti na voľbách, ktorá je na Slovensku v posledných rokoch veľmi nízka. Táto téma ma zaujala a motivovala k napísaniu článku do Pohľadov v roku 2014.

Témy, ktoré sa nás dotýkajú, mobilizujú, aby sme zdieľali svoj názor. Tak to bolo so „Zákazom fajčenia“ – kde sa vyše 50 % priklonilo k úplnému zákazu, ale 30 % vidí zákaz fajčenia ako zásah do osobných práv – a táto téma nás bude ešte v Rakúsku dlhšie prenasledovať.

Niektoré otázky, napríklad „Kam na dovolenku?“, pravidelne zaujímajú ľudí najviac, to znamená že hlasuje takmer 500 našich návštevníkov. Ak už vôbec dovolenku niekto má – lebo 35 % respondentov vôbec nevie,

čo naozaj dovolenka je (v porovnaní s rokom 2012 to bolo 26 %). Z dovolenkujúcich respondentov 17 % volí Slovensko (v 2012 to bolo 19 %) v porovnaní s 13 % účastníkov ankety, ktorí dovolenkujú v Rakúsku (v roku 2012 len 9 %), a Chorvátsko si vyberá 6 % (v roku 2012 až 12 %). Keď sme sa pýtali na „Váš názor na možné spoplatnenie vstupu do Tatier?“, tak drvivá väčšina – 49 % – bola proti, ale 15 % o týchto plánoch a diskusiách na Slovensku vôbec nevedela. Takže na Slovensko radi chodíme, ale na ktoré miesto konkrétne? Na to sme sa tiež pýtali v ankete „Top turistická zaujímavosť na Slovensku“. Vyhrali Vysoké Tatry s 36 % pred Bojnickým zámkom s 21 % a Spišským hradom s 9 % a nakoniec 15 % zúčastnených svoju obľúbenú atrakciu vo vymenovaných nenašli.

Anketa – zrkadlo spoločnosti, alebo postreh, ktorý nič neznamená? Čím viacej hlasov sa do ankety pridá, tým lepší bude výsledok. Pri ďalšej návšteve nášho portálu www.slovaci.at preto nezabudnite pridať svoj názor na aktuálnu tému. ■

Vlado Mlynár

CELODENNÝ VÝLET HEILIGENKREUZ A MAYERLING

Termín: sobota 20. jún 2015

Program: stredoveký kláštor Heiligenkreuz v krásnom prostredí Viedenského lesa. Po prehliadke stretnutie s jedným z bratov

Kláštor Heiligenkreuz

cisterciánov. Mystický spev v kláštornej kostole. Zámoček Mayerling – miesto tragickej smrti korunného princa, následníka trónu Rudolfa Habsburského a jeho milienky Márie Večerovej. Kostolík karmelitánok – výstavné miestnosti a poškodený sarkofág baronesy Večerovej.

Zámok Mayerling

*Sprevádzka certifikovaná
sprievodkyňa
Ing. Jana Gregor-Rogler*

TRADIČNÁ PŮŤ SLOVÁKOV DO MARIAZELLU

Termín: sobota 19. september 2015

Duchovné slovo: Lic. Theol. Pavol Dubovský, farár Muttergotteskirche Viedeň

V Mariazelli návšteva lekárne a jej malého múzea – výroba a správna príprava bylinkových zmesí, historické lekárenské nástroje, ochutnávka svetoznámeho likéru z 24 druhov bylín podľa tajného receptu z roku 1718!

Slávnostná svätá omša v bazilike: celebruje ThDr. Marian Červený, PhD.

Tentoraz nás v spievaní mariánskych aj slovenských ľudových piesní podpora členovia folklórneho súboru Vinica pod vedením Mag. Eleny Repky.

Blížšie informácie sledujte v našich pozvánkach.

Mariazellerská bazilika

Fotografie: Archiv redakcie

Foto: Elena Mandik

8. december 2014 - Mikuláš v plnom nasadení!

Foto: Ingrid Konrad

13. december 2014 - oslava 10. výročia založenia Rozmarínu

Foto: Ingrid Fux

17. február 2015 - tradičná fašiangová zábava v maskách pre dospelých

Fotografie: Jozef Macura

13. december 2014 - Vlado Mlynár (vpravo) ako "kuchár" adventného punču a jeho asistent Jozef Macura

Na punči si pochutnali aj (zľava): naša predsedníčka Ina Konrad a zástupkyňa 6. viedenského okresu Vlasta Osterauer-Novak s manželom

Fotografie: Elena Mandik

8. december 2014 - zvolenský divadelný súbor DJGT uviedol hudobno-divadelné predstavenie o troch prasiatkach

Prezentácie antológie DIE SCHÖNE, KALTE FREIHEIT

Antológia štrnástich súčasných slovenských autorov „Die schöne, kalte Freiheit“ sa dočkala ďalších prezentácií. 18. februára to bolo na pôde Hlavnej viedenskej knižnice (Hauptbücherei am Gürtel). Večera sa zúčastnili aj autori Uršula Kovalyk, Balla a Pavol Rankov, ktorí zo svojich diel čítali krátke ukážky v slovenskom jazyku. Nemecké texty prečítala herečka Barbara Braun. Druhá prezentácia sa uskutočnila 26. marca v Rakúskej spoločnosti pre literatúru (Österreichische Gesellschaft für Literatur) v spolupráci so Slovenským inštitútom vo Viedni, za čo by sme aj touto cestou chceli inštitútu poďakovať. Obe podujatia uvádzala iniciátorka projektu – Daniela Humajová z Literárneho informačného centra v Bratislave. Druhá iniciátorka – naša členka Andrea Čepiššáková sa nemohla zúčastniť, ale prítomná bola aspoň symbolicky – na obale knihy, ako vtipne poznamenala

Spisovateľ Michal Hvorecký v rozhovore s jednou účastníčkou besedy

zo Slovenska, obzvlášť preto, že ide o výber poviedok. Hovorí sa, že slovenská literatúra je najsilnejšia v poviedkach, je to žáner, ktorý nám ide celkovo lepšie než napríklad romány. Za uplynulých 25 rokov má slovenská literatúra veľmi silné poviedky a tu je naozaj výber toho súčasného slovenského písania. Kto chce získať prehľad o nových tendenciách mladšej literatúry alebo aj tej strednej generácie, tak má veľmi dobrú možnosť urobiť si taký „úvod“ a získať základný prehľad v rozmanitosti, pestrosti a autenticnosti

týchto textov. Rakúskemu čitateľovi by som odporučil zoznámiť sa s tým, že vôbec existuje nejaká slovenská literatúra, lebo tá zostáva i naďalej viac-menej neznáma v nemecky hovoriacom prostredí. Máme veľmi málo prekladov, preto je vzácné, že sa objavila táto antológia, na ktorej spolupracovali až traja rôzni prekladatelia. Takže toto je možno taký prvý krok a dúfam, že budú nasledovať aj ďalšie.“ Na záver sme sa slovenského spisovateľa a publicistu ešte opýtali, na čom momentálne pracuje: „Ja som naposledy vydal knižku v roku 2013 (Spamäti), je to autobiografická próza, portrét mňa a krajiny, hlavne Slovenska, ale sú tam aj cestopisy z mojich ciest po svete. Momentálne pracujem na viacerých projektoch, ale najviac sa venujem krátkym poviedkam, pretože moja aktuálna životná situácia mi nedovoľuje venovať sa niečomu dlhšiemu. Takže pracujem na nových poviedkach, z ktorých by som rád urobil zbierku, možno na budúci rok.“ Záujem o Slovensko a slovenskú literatúru pokračoval ešte aj počas nezáväznej diskusie a potvrdil sa aj tým, že si väčšina prítomných ešte v ten istý večer knižku aj zakúpila. Ak sú aj medzi vami záujemcovia o túto antológiu, môžete si ju objednať telefonicky alebo na spolkovej mailovej adrese. ■

Z prezentácie antológie v Hlavnej knižnici

Cornelius Hell (vľavo) a Michal Hvorecký

pani Humajová, ktorá nikdy nezabudne vyzdvihnúť aj podiel Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku pri vzniku tejto antológie. Moderátorom večera v Rakúskej spoločnosti pre literatúru bol rakúsky literárny kritik, prekladateľ a esejista Cornelius Hell, ktorý vydanie antológie označil za veľmi dobrý počin, pretože vďaka nej môžu nielen jednotliví čitatelia, ale aj nakladateľstvá v nemecky hovoriacom prostredí získať veľmi dobrý prehľad o súčasnej literatúre na Slovensku, a tým aj inšpiráciu pri koncipovaní svojich vydavateľských plánov. Podobný názor má aj hosť večera, spisovateľ Michal Hvorecký: „Na projekte som veľmi rád spolupracoval, lebo som sa cítil poctený tým, že som sa dostal do výberu štrnástich autoriek a autorov

Foto: Ingrid Žalmeva

OTVORILI SME SLOVENSKÚ TRIEDU!

Začiatok školského roka na Českej škole vo Viedni bol čímsi veľmi výnimočný. Otvárali sa tri prvácke triedy, ale výnimočnosť bola v tom, že jedna z nich sa zaplnila 24 slovenskými deťmi. Prvýkrát v histórii školy vznikla trieda po slovensky hovoriacich deťmi. Trieda úspešne prosperuje a nijakým spôsobom nenarušuje kompatibilitu školy.

Deti majú jedinečnú možnosť učiť sa svoj materinský jazyk v príjemnom prostredí s vyhovujúcimi podmienkami. Súhra medzi českými a slovenskými deťmi je obdivuhodná, vzťahy priateľské a spontánne.

Za toto patrí srdečná vďaka Školskému spolku Komenský na Sebastianplatz 3, 1030 Viedeň, ktorý umožnil a vytvoril podmienky nielen pre týchto 24 deťmi, ale počas svojej existencie prichýlil už mnoho, mnoho žiakov a žiačikov.

Verím, že takáto spolupráca a podpora Komenského spolku bude pokračovať aj v ďalších rokoch. A verím, že naše deti budú robiť dobré meno spolku a škole vôbec.

Ďakujeme za vytvorené vynikajúce podmienky a možnosť navštevovať túto školu rodinného typu.

Mária Kolek

Jozef Macura

CESTA DO STREDU ZEME

Týmto titulom lákal Rakúsko-slovenský kultúrny spolok večer 5. marca 2015 do svojich priestorov najmä nadšencov cestovania. Manželia Daniela a Michal Helienvkovci pre nich pripravili zaujímavú prezentáciu spojenú s výstavou svojich obrazov.

Názov fotoreportáže si Helienvkovci prepožičali z románu Jula Verna. Jeho hrdinovia sa snažili nájsť cestu do stredú Zeme na vrchole sopky Snæfellsjökull, ktorá sa nachádza na Islande. Daniela a Michal strávili v tejto ostrovnej krajine niekoľko týždňov, no ich plány boli úplne iné. Hneď na začiatku svojho rozprávania nám prezradili, že na Island prišli hľadať predovšetkým oddych a relax, ale aj prírodné krásy, nespočetné námety pre svoje hobby – maľovanie. Možno práve preto zďaleka obišli hlavné mesto Reykjavík, kde žije väčšina obyvateľstva, a vydali sa na svoju 4 000 km dlhú cestu po tejto krajine ľadu a ohňa.

Prv ako sa začala samotná fotoprezentácia, Daniela Helienvková nás oboznámila aj s dejinami tohto štátu, dozvedeli sme sa

Daniela pri maľovaní divokej islandskej prírody

Ľadovcová lagúna Jökulsárlón

Prístavné mesto Stykkisholmur

napríklad, že po Veľkej Británii je druhým najväčším ostrovným štátom v Európe a najväčším vulkanickým ostrovom na svete, ako aj to, že tu vznikol prvý parlament na svete. Island leží tesne južne od polárneho kruhu a má rozlohu okolo 100 000 km².

Helienvkovci sa na Island vybrali z Viedne vlastným autom, to znamenalo prejsť najprv okolo 1 400 km do Dánska, tam sa nalodiť na trajekt a po troch dňoch a troch nociach plavby, s kratšou prestávkou na Faerských ostrovoch, boli konečne na Islande. Na premietacom plátne sme sledovali ich napínavú cestu okolo ostrova. Videli sme fotografie majestátnych ľadovcov a horských masívov, aktívne sopky Hekla a hlavne Eyjafjallajökull, ktorá vybuchla v roku 2010 a spôsobila obrovské problémy v leteckej doprave. Ich terénne auto muselo zložiť takmer púštnu krajinu, brodilo sa riekami aj čiernym vulkanickým popolom, videli sme fotky gejzírov a vodopádov omnoho imponantnejších ako Niagarské. A ukázali nám aj ďalšiu zaujímavosť – „rift“ – miesto styku európskej a americkej litosférickej dosky

Fotografie a obrazy: Daniela a Michal Helienvkovci

Sopka Snæfellsjökull

v národnom parku Pingvellir, t.j. hranicu kontinentov medzi Európou a Amerikou.

Fotoprezentácia bola pre nás zážitkom a viacerí sme hneď dostali chuť navštíviť túto zaujímavú krajinu. ■

Michal si za objekt svojho obrazu vybral jazero Mývatn

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-SLOVENSKEHO KULTÚRNEHO SPOLKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať.

Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen:	1 rok / € 23,-
	2 roky / € 42,-
Študent:	1 rok / € 7,-
	2 roky / € 12,-
Podporujúci člen:	1 rok / € 50,-

Názov konta: Österr.-Slowakischer Kulturverein
IBAN: AT56600000092040212
BIC: OPSKATWW
Bawag P.S.K.

www.slovaci.at

Zmena programu vyhradená!
Programmänderungen vorbehalten!

IMPRESSUM

Pohľady, redakcia:
adresa, telefón a fax ako pri vydavateľovi.
Vydavateľ: Rakúsko-slovenský kultúrny spolok - Österreichisch-Slowakischer Kulturverein
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
Tel.: 00431/596 13 15, Fax: 00431/595 57 99
Šéfredaktorka: Ingrid Žalneva
Redakčná rada: Ingrid Konrad, Zuzana Lettner, Vlado Mlynár, Jozef Macura, Martina Víglašská
Jana Gregor-Rogler
Lektorka: Marta Bábiková
Grafická úprava: Gabriel Štrba
Články podpísané menom alebo skratkou autora nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.
Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o. Bratislava

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára.
Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes der Österreichischen Republik gefördert.

CHCETE SA NAUČIŤ HRAŤ TENIS ALEBO SA ZDOKONALIŤ?

Ponúkam služby tenisového trénera a sparringpartnera pre začiatočníkov a mierne pokročilých.
Flexibilný čas, všetko podľa dohody a potreby.
Viedeň, Slávka: 0676 717 11 77
E-mail: slavkav@hotmail.com

**REDAKČNÁ UZÁVIERKA
ČÍSLA 2/2015 JE 31. MÁJA 2015**

Sekretariát RSKS
Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
Úradné hodiny: utorok: 09.00 – 10.30
štvrtok: 18.00 – 19.30
T 0043(0)1/596 13 15
rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at
www.slovaci.at

**Rímskokatolícke bohoslužby
v slovenskom jazyku**
Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
Pfarre an der Muttergotteskirche,
Jacquingasse 53, 1030 Wien

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
A-1060 Wien, Otto Bauer Gasse 23/11.
Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:
do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
• 1/8 A4 € 10,-
• 1/4 A4 strany € 15,-
• 1/2 A4 strany € 20,-
• A4 strana € 40,-